

MIN RAPPORT

PILAR 3 16

SPAREBANKEN MØRE

Innledning

Denne rapporten inneholder informasjon om risikostyring, risikomåling og kapitaldekning i henhold til kravene i kapitalkravsforskriften kapittel 45 og 46 som omhandler Pilar 3 rapporteringen. Rapporten oppdateres årlig, mens deler av vedlegget oppdateres halvårlig eller kvartalsvis. Se nærmere informasjon om oppdateringsfrekvens i vedlegget.

Metodene som anvendes for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko, markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko er beskrevet. Videre inneholder rapporten informasjon om bankens interne måling, rapportering og styring av risiko. Metodene for beregning av økonomisk kapital og bruken av denne i bankens styring er beskrevet. Økonomisk kapital tallfestes også for andre typer risiko enn de som dekkes av kapitalkravene.

For supplerende opplysninger om finansiell stilling og utvikling henvises det til års- og kvartalsrapporter som gir ytterligere informasjon om risikoforhold for Sparebanken Møre. Alle tall i tabeller og figurer er oppgitt samlet for konsernet og i millioner kroner, hvis ikke annet er angitt.

Risiko og kapitalstyring i Sparebanken Møre

Formål

Overordnet formål med risikostyring og kontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtering av risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet, og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer. Å ta risiko er et grunnleggende trekk ved å drive bankvirksomhet, og risikostyring er således et sentralt område i den daglige driften og i styrets løpende fokus.

Overordnet eksponering og risikotoleranse

Sparebanken Møre eksponeres for flere ulike typer risikoer. De viktigste risikogrupperne er:

- **Kredittrisiko:** Konsernets største risikoområde. Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Inkludert i dette risikoområdet er også motpartsrisiko og konsentrasjonsrisiko
- **Markedsrisiko:** Risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser og renter
- **Likviditetsrisiko:** Risiko for at konsernet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid
- **Operasjonell risiko:** Risiko for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser
- **Strategisk risiko:** Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser for vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. I Sparebanken Møre er denne risiko gruppert i fire hovedgrupper: strategiutvikling, strategisk vekst, produktlønsomhet og datterselskap.
- **Forretningsrisiko:** Risiko for uventede inntektssvingninger som har andre årsaker enn kredittrisiko, markedsrisiko eller operasjonell risiko. Bankens inntjening skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, ikke finansiell risikotaking. Ved vesentlige endringer i, eller etablering av nye, produkter eller forretningsområder skal det foreligge en vurdering av konsekvens for konsernets og de berørte selskapers risiko før iverksettelse.
- **Omdømmerisiko:** Kritiske suksessfaktorer for å bevare et godt omdømme vurderes å være kompetente medarbeidere, korrekte holdninger og handlemåter, god intern og ekstern kommunikasjon, og velfungerende målemetoder. Banken gjennomfører egne målinger av kundetilfredshet, i tillegg til å være inkludert i regionale omdømmemålinger.
- **Systemrisiko:** Systemrisiko vil kunne beskrives som smitteeffekter til og fra egen bank ved finansiell uro. Systemrisiko relatert til Sparebanken Møre henger tett sammen med de øvrige risikoområdene, spesielt likviditetsrisiko, kredittrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko.

Sparebanken Møre forsøker å ta hensyn til samspillet mellom de ulike risikoområdene ved fastsettelse av risikotoleranse for de ulike risikoområdene. Overordnet er det de interne forhold, rammebetingelser, kundegrunnlag mv. i konsernet som danner grunnlag for hvilken overordnet risikoeksponering man ønsker å legge til grunn.

Overordnet risikotoleranse

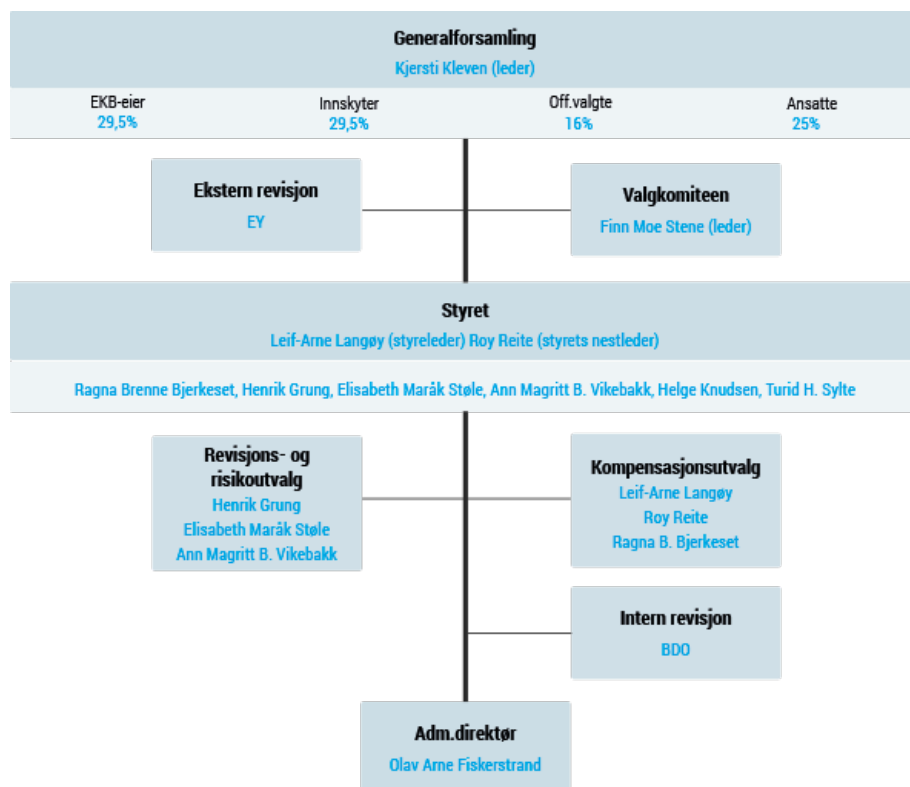
Basert på evaluering av risikoprofil, styring og kontroll legger Sparebanken Møre følgende overordnet risikotoleranse til grunn for de ulike risikoområdene:

- **Kredittrisiko:** Det aksepteres moderat til betydelig risiko
- **Markedsrisiko:** Det aksepteres lav risiko
- **Likviditetsrisiko:** Det aksepteres moderat risiko
- **Operasjonell risiko:** Det aksepteres lav til moderat risiko

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for økonomisk kapital for å kunne dekke uventede tap. Det beregnes forventet tap og økonomisk kapital for alle hovedgrupper av risiko, og for ulike forretningsområder i konsernet. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk sett må forvente å tape i løpet av en periode på 12 måneder. Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen konsernet har pådratt seg. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital.

Organisering og ansvar

Risikostyringsprosessen er fundert på bankens og konsernets bedriftskultur. Denne inkluderer ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen. De ansattes integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger er fundamentale elementer i en velfungerende bedriftskultur. Velutviklede kontroll- og styringstiltak kan ikke kompensere for en dårlig bedriftskultur. Med bakgrunn i dette har Sparebanken Møre etablert klare etiske retningslinjer og et tydelig verdigrunnlag som er godt kommunisert i hele organisasjonen. Sparebanken Møre legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvar for, og gjennomføringen av risikostyring og kontroll er derfor delt mellom styret, ledelsen og ulike forretningsenheter/operative ledere.

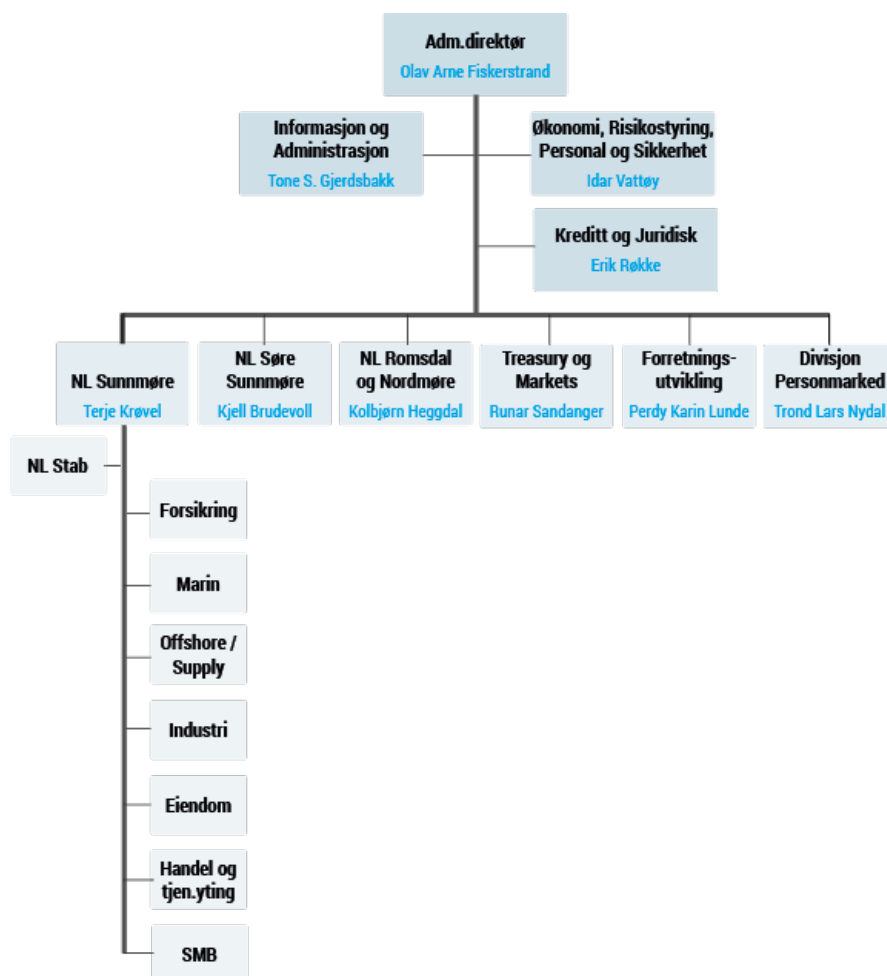
Fra og med 01.01.2017 vil Generalforsamlingen bestå av 40 medlemmer, hvorav kundene har 13 medlemmer (32,5%), egenkapitalbevisiereerne har 13 medlemmer (32,5%), de ansatte har 10 medlemmer (25%) og samfunnsfunksjonen har 4 medlemmer (10%)

Styret

Styret i Sparebanken Møre har det overordnede ansvaret for å påse at banken og konsernet har en kapitaldekning som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og konsernets virksomhet, samt sørge for at Sparebanken Møre er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. Styret skal videre påse at risikostyringen og internkontrollen er god og systematisk, og at dette er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, pålegg, eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter videre prinsippene og retningslinjene for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene, og reviderer og vedtar jevnlig, og minst årlig, ulike strategier og retningslinjer for risikostyringen.

Revisjons- og risikoutvalget

Revisjons- og risikoutvalget velges av og blant styrets medlemmer. Utvalgene er underutvalg av styret, hvis formål er å foreta mer grundige vurderinger av utpekte saksområder og rapportere resultatet til styret. Revisjons- og risikoutvalget skal se til at institusjonen har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering og risikohåndtering i samsvar med lover og forskrifter.

Administrerende direktør

Administrerende direktør har ansvar for at det er etablert en forsvarlig risikostyring og internkontroll på basis av vurderinger, prinsippfastsettelse og retningslinjer fastsatt av styret. Administrerende direktør er ansvarlig for at det etableres et godt kontrollmiljø på alle nivå i banken, og skal gjennomføre en løpende oppfølging av endringer i bankens risikoer, og påse at disse er forsvarlig ivaretatt i samsvar med styrets retningslinjer. Administrerende direktør skal sørge for at bankens risikostyring og internkontroll er dokumentert i henhold til gjeldende lover, regler, forskrifter og vedtekter, og skal minst én gang i året utarbeide en samlet vurdering av risikosituasjonen, som skal forelegges styret til behandling.

Avdeling risikostyring

Avdeling risikostyring har ansvar for å utarbeide systemer, retningslinjer og prosedyrer for å identifisere, måle, rapportere og følge opp bankens viktigste iboende risikoer. Avdelingen har ansvaret for å sørge for at Sparebanken Møres totale risikoeksponering blir rapportert til administrerende direktør og styret, herunder resultater av gjennomførte stresstester. Videre har avdelingen det koordinerende hovedansvaret for konsernets IRB-system. Funksjonen er en sentral premissleverandør og rådgiver i strategiprosessen knyttet til risikovurderinger, risikotoleranse og operasjonalisering av bankens overordnede mål med hensyn til risikoer. Avdelingen har også ansvar for å lede årlig ICAAP-arbeid, og for å koordinere årlig internkontrollbekreftelser fra de operative lederne. Avdelingen inngår i Seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet som rapporterer direkte til administrerende direktør.

Compliance-ansvarlig

I henhold til krav i finansforetaksloven har Sparebanken Møre en compliance-funksjon. Sparebanken Møres styre vedtar årlig egen complianceinstruks, og det utarbeides en årlig arbeids- og handlingsplan for funksjonen. Compliance-ansvarlig rapporterer til Sparebanken Møres administrerende direktør, men er organisatorisk underlagt leder for Seksjon Kreditt og Juridisk.

Avdeling økonomi og regnskap

Avdeling økonomi og regnskap har ansvaret for konsernets samlede økonomistyring/-rapportering og regnskapsrapportering, og inngår i Seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet.

Operative ledere

Sparebanken Møres operative ledere på vesentlige virksomhetsområder skal aktivt engasjere seg i prosessen rundt vurderingen av

om etablert risikostyring og internkontroll blir gjennomført som forutsatt. Det legges til grunn at ledere på alle plan i organisasjonen overvåker vedtatte kontrolltiltak innenfor sitt ansvarsområde.

Kredittkomité

Sparebanken Møres kredittkomité behandler større engasjement og saker av spesiell karakter, og skal avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver. Kredittkomiteen legger særskilt vekt på å avdekke risiko i tilknytning til den enkelte søknad og gjennomfører en egen vurdering av kredittrisiko. I tillegg til dette vurderes om det enkelte engasjement er i henhold til konsernets kredittrisikostrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner.

Internrevisor

Internrevisor er en overvåkningsinstitusjon som, uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar systematiske risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av Sparebanken Møres internkontroll for å vurdere om den virker hensiktsmessig og betryggende. Bankens styre godkjenner internrevisjonens ressurser og årsplaner. Internrevisor skal også diskutere plan og omfang av revisjonsarbeidet med revisjons- og risikoutvalget. Internrevisjonen i Sparebanken Møre er utkontraktert til BDO.

Styring og kontroll

Sparebanken Møre har fokus på korrekt, fullstendig og tidsriktig rapportering av risiko- og kapitalforhold. Med bakgrunn i dette er det etablert flere ulike periodiske rapporteringer som er rettet mot bankens ledergruppe og styret, samt rapporteringer som er rettet ut mot de enkelte segmenter og avdelinger, herunder også mot kundeansvarlige. De mest vesentlige rapporteringene som utarbeides gjennom året angis nedenfor:

ICAAP

ICAAP gjennomføres og rapporteres minst årlig. Styret tar aktivt del i gjennomgangen og etablerer eierskap til prosessen, blant annet gjennom ICAAPs sentrale rolle i langsiktig strategisk plan. Det er utarbeidet egne retningslinjer for arbeidet med ICAAP i Sparebanken Møre. ICAAP gjennomgås i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalget og i styret.

Balansert Målstyringsrapport (BMS)

Balansert Målstyringsrapport (BMS) utarbeides hver måned og synliggjør status og utvikling på de viktigste faktorene for Sparebanken Møres måloppnåelse. Rapporten oversendes til banksjefene og bankens ledergruppe, og er en integrert del av den økonomiske rapporteringen til styret.

Risikorapport

Risikorapport utarbeides månedlig. Denne er et sentralt element i Sparebanken Møres løpende oppfølging av risikobildet. Risikorapport etter påfølgende kvartalsslutt er også utvidet med utfyllende kommentarer fra ulike fagmiljø i konsernet, herunder sjeføkonom, leder næringsliv, leder personmarked og banksjef Treasury & Markets. Rapporten behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Internkontrollrapportering

Internkontrollrapportering utarbeides årlig. I denne gjennomføres det en vurdering av om internkontrollen er tilstrekkelig i forhold til risikotoleransen som omfatter vurdering og kommentarer til eget arbeid med internkontrollen, gjennomgang av alle viktige risikoområder, vurdering av egen etterlevelse av eksternt og internt regelverk, samt foreslåtte og planlagte forbedringstiltak. Internkontrollrapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Compliancerapporter

Compliancerapporter utarbeides periodisk, og inneholder elementer knyttet til vurdering av compliancerisiko og kontroll, testing av etterlevelse og resultat av tester, revurderinger og plan for implementering av retningslinjer, oppfølging av merknader fra eksternt og intern revisor, oppfølging av merknader fra Finanstilsynet, avvikshåndtering internkontroll mv. Compliancerapporter behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Rapporter fra eksternt og intern revisor

Rapporter fra eksternt og intern revisor behandles av bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og styret. Både intern og eksternt revisor har minst årlige møter med revisjons- og risikoutvalget.

Rapportering om utlån til boligformål

Rapportering om utlån til boligformål utarbeides kvartalsvis for bankens styre. Rapporteringsportal er etablert i Sparebanken Møre hvor hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Portalen er hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i Sparebanken Møre kan følge utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til analyser av kunder, porteføljer og bransjer. Portalen gir videre kundeansvarlige oversikt over kunders posisjoner og rammer relatert til eksponering i finansielle instrument.

Økonomi- og regnskapsrapporter

Økonomi- og regnskapsrapporter utarbeides månedlig, herunder månedlig beregning av gruppevise nedskrivninger, samt tapsgjennomgang av portefølje med fokus på individuelle nedskrivningsbehov. Rapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Intern prosess for risiko og kapitalstyring (ICAAP)

Sparebanken Møres langsiktige strategiske utvikling og måloppnåelse støttes ved god risiko- og kapitalstyring. Overordnet formål med risikostyring og kontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtering av risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet, og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer. Å ta risiko er et grunnleggende trekk ved å drive bankvirksomhet, og risikostyring er således et sentralt område i den daglige driften og i styrets løpende fokus.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt overordnede retningslinjer for styring og kontroll i konsernet, samt risikopolicy. Konsernet skal ha lav til moderat risikoprofil, hvor inntjeningen skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, og ikke finansiell risikotaking. Det er videre vedtatt egne policyer for hvert vesentlige risikoområde; kredittrisiko, motpartsrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Risikostrategiene vedtas av styret, og revideres minimum årlig eller når spesielle forhold skulle tilsi det. Konsernet har etablert en oppfølgings- og kontrollstruktur som skal sørge for at strategisk plans overordnede rammeverk blir overholdt.

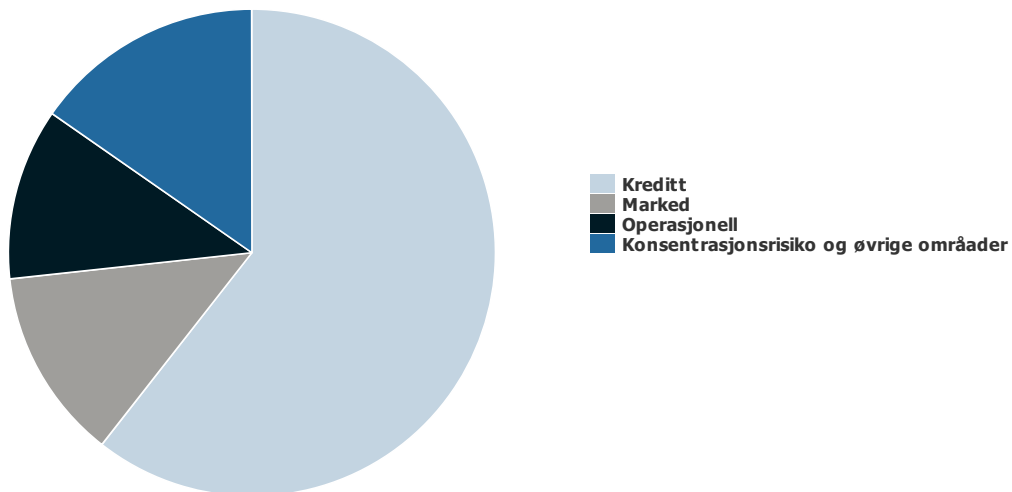
Styret i Sparebanken Møre har det overordnede ansvaret for å påse at banken og konsernet har en kapitaldekning som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og konsernets virksomhet, samt sørge for at Sparebanken Møre er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. Styret skal videre påse at risikostyringen og internkontrollen er god og systematisk, og at dette er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, pålegg, eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter videre prinsippene og retningslinjene for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene, og reviderer og vedtar jevnlig, og minst årlig, ulike strategier og retningslinjer for risikostyringen.

Kapitaldekningsregelverket krever at banken, i tillegg til å beregne minstekrav til ansvarlig kapital etter Pilar 1, gjennomfører en intern kapitalvurderingsprosess, ICAAP. Vurderingen av kapitalbehovet gjennom ICAAP skal være framtidsrettet og ta hensyn til forretningsplaner, vekst og tilgang til kapitalmarkedene. ILAAP gjennomføres som en del av ICAAP og er en prosess for identifisering, måling, styring og overvåking av likviditets- og finansieringsrisiko, samt vurdere likviditetsposisjoner og likviditetsrisiko. ICAAP skal være en vesentlig og integrert del av Sparebanken Møres strategiprosess. Normalt skal ICAAP gjennomføres årlig, og ICAAP skal vedtas i sammenheng med behandling av strategisk plan.

Sparebanken Møres kapitalbehov vurdert gjennom ICAAP sammenholdt med konsernets kapitalkravsberging i Pilar 1:

Kapitalbehov	Pilar 1	ICAAP 2016
Kreditt	2 366	1 091
Marked	40	229
Operasjonell	190	205
Konsentrasjonsrisiko og øvrige områder		276
Totalt kapitalbehov	2 596	1 801

Risikokapital

ICAAP 2016 er gjennomgått av Finanstilsynet. Basert på årets prosess fremstår Sparebanken Møre som tilstrekkelig kapitalisert ut fra risiko i virksomheten og forventingene fremover.

Minstekravet til ren kjernekapital ved årsskiftet for Pilar 1 er 11,5 prosent. Finanstilsynet fastsatte i 2016 Sparebanken Møres Pilar 2-tillegg til 1,8 prosent. Den motsykliske kapitalbufferen økes fra og med 31. desember 2017 til 2 prosent. Finansdepartementet har fastsatt minstekrav til uvektet egenkapitalandel på 3 prosent med ikrafttredelse 30. juni 2017. I tillegg skal det være en kjernekapitalbuffer på minst 2 prosent. Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at konsernets rene kjernekapital skal minimum utgjøre 13,8 %.

Scenariomodellering og stresstesting

I forbindelse med ICAAP gjennomføres det to ulike typer scenariomodelleringer og stresstester. Den første metoden baserer seg på simuleringer i forhold til langsiktig strategisk plan (økonomisk simuleringsmodell). Den andre metoden har fokus på stresstesting av kredittområdet.

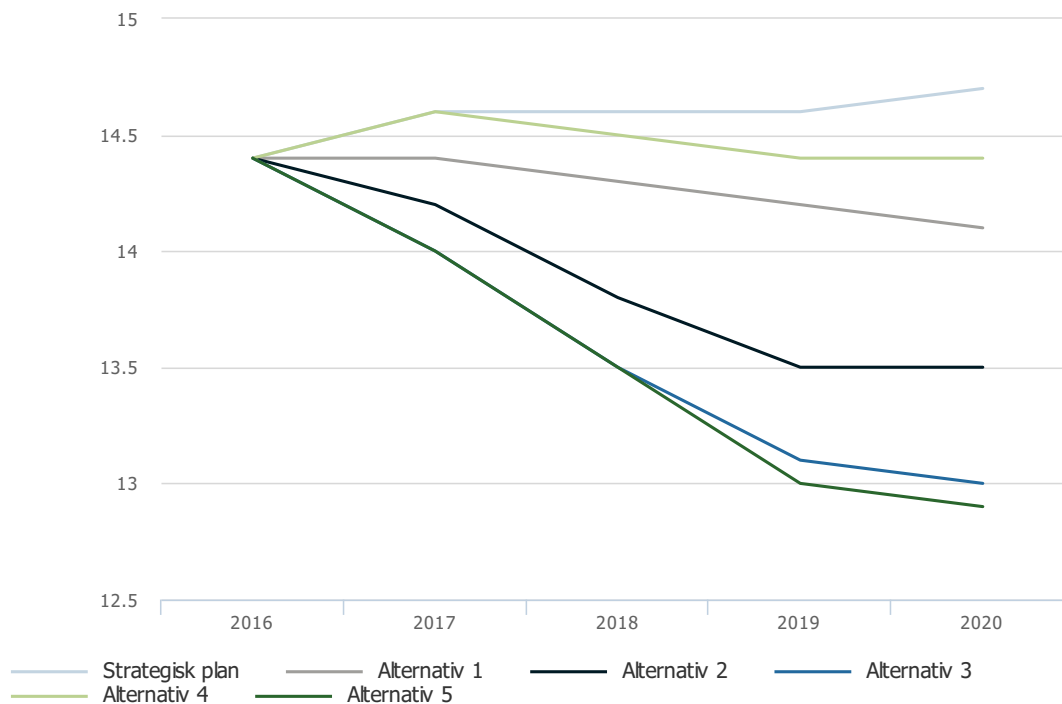
Med utgangspunkt i strategisk plan gjennomføres det en rekke simuleringer av alle indikatorene enkeltvis for å se hvordan disse påvirker Sparebanken Møres økonomiske utvikling vedrørende nivå for kjernekapital, ren kjernekapital, mulighet til å utbetale utbytte og andre nøkkeltall.

Scenariobeskrivelser

Alternativ	Beskrivelse
Alternativ 1	Reduserte marginer utlån/innskudd
Alternativ 2	Økte tap to år på rad
Alternativ 3	En kombinasjon av alternativ 1 og 2
Alternativ 4	Sterk reduksjon i innskuddsveksten
Alternativ 5	Alternativ 3, men med tillegg for kostnader knyttet til andre tap

Utfall av simulering

% ren kjernekapital

Beregningene viser at Sparebanken Møre har en robust kapitaldekning til å håndtere ekstreme situasjoner. Store kredittap er det som i utgangspunktet har størst effekt, både i forhold til kjernekapitaldekning og resultatutvikling. Gjennomføring av stresstester for kredittområdet er fastsatt i styrevedtatt dokument "Retningslinjer for stresstesting og konsentrasjonsrisiko". Stresstest av

kredittområdet består av sensitivitetsanalyser og scenarioanalyser. Konsernets scenarioanalyse tar utgangspunkt i en definert makroøkonomisk hard nedgangskonjunktur som ventes å kunne opptre så sjelden som i 1 av 25 år. Scenarioet defineres av Sparebanken Møres sjeføkonom, og oppdateres årlig. Selve stresstesten gjennomføres ved å stresse de konjunktursensitive inputparameterne i Sparebanken Møres risikostyringsmodeller. De enkelte parameterne økes eller reduseres avhengig av de innvirkninger stressscenarioet har.

Rammebetingelser

Kapitalkrav

De kapitalkrav som bankene må oppfylle består av to pilarer. Pilar 1 dekker minstekravet og de fastsatte bufferkravene. Pr. 31. desember 2016 er dette kravet på 11,5 prosent. Fra og med 31. desember 2017 vil dette kravet endres da motsyklisk buffer økes med 0,5 prosentpoeng til 2 prosent. Pilar 2 er et bankspesifikt kapitalbehov som skal fange opp de risikoer som ikke er dekket eller bare delvis er dekket av Pilar 1. Finanstilsynet har fastsatt Sparebanken Møres Pilar 2-tillegg til 1,8 prosent. Utover det samlede kravet til ren kjernekapital er det behov for et marginpåslag som skal gi banken tilstrekkelig handlingsrom til enhver tid å understøtte tilgang til kapitalmarkedene også under stressede markedsforutsetninger. Sparebanken Møres rene kjernekapitaldekning var 14,6 prosent ved utgangen av 2016.

Uvektet kjernekapitalandel som et supplement til de risikovannede kapitalkravene er fastsatt med virkning fra og med 30. juni 2017. Minstekravet er på 3 prosent, samt at alle banker i tillegg skal ha en buffer på minst 2 prosent. Ved utgangen av 2016 var uvektet kjernekapitalandel for Sparebanken Møre 8,5 prosent.

Likviditetskrav

De siste årene er LCR (Liquidity Coverage Ratio) etablert som en viktig premissgiver for dimensjonering av bankens likviditetsportefølje og kortsiktige likviditetsreserver. Langsiktig finansiering i forhold til illikvide eiendeler (L1) med målsetting minimum 100 % har siden 31.12.2008 vært viktig kvantitativ målstørrelse for vurdering av langsiktighet i finansieringen. Fra 3. kvartal 2014 har Finanstilsynet satt minimumsmålet til 105%. Minimumsmålet for L2 er fra samme tid satt til 110%. Fra 2018 vil L1 kunne bli erstattet med den nye indikatoren NSFR (Net Stable Funding Ratio). Det ble i november 2016 fremmet forslag til EU kommisjonen om et krav til langsiktig finansiering (NSFR) på 100%. Krav til likviditetsreserve og stabil finansiering reguleres i forordning 575/2013 og direktiv 2013/36/EU (CRR/CRDIV). Nevnte direktiv er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen.

LCR-regelverket stiller krav til at foretakene skal ha tilstrekkelig likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid i en situasjon med stress i penge- og kapitalmarkedene. NSFR-regelverket stiller krav til at foretakene skal ha stabil og langsiktig finansiering.

LCR (Liquidity Coverage Ratio)

Minstekrav til LCR trådte i kraft i EU 1. oktober 2015. Kravet ble gradvis faset inn. Gjeldende krav fra 1. januar 2017 er 80%. Endelig krav på 100%. Gjelder fra 1. januar 2018.

Finansdepartementet fastsatte 25. november 2015 forskrift om endring av CRR/CRDIV-forskriften med regler om et krav til likviditetsreserve (LCR). Reglene var gjeldende fra 31. desember 2015. Reglene vil gjelde på foretaksnivå for Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt, samt konsolidert nivå.

Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt innfører gjeldende krav til likviditetsreserve med minst 80% fra og med 31. desember 2016 og minst 100 prosent fra og med 31. desember 2017.

NSFR (Net Stable Funding Ratio)

Kommisjonen har publisert forslag om innføring av krav til NSFR på 100%. Eventuell ikrafttredelse for et minstekrav til NSFR er foreslått fra 2018.

Det er ingen minstekrav til stabil finansiering i dagens regelverk i Norge, men det følger av finansforetaksloven § 13-7 femte ledd at Finansdepartementet i forskrift kan fastsette minstekrav til finansforetaks andel stabil finansiering. I likviditetsforskriften § 5 stilles det et generelt krav til at foretakene har en tilstrekkelig beholdning stabil finansiering.

Krisehåndteringsdirektivet

Eus Krisehåndteringsdirektiv (Bank Recovery and Resolution Directive, BRRD) gir kredittinstitusjoner og myndigheter verktøy for å forebygge og håndtere kriser på et tidlig stadium. Et viktig moment er innføring av intern tapsdekning (Bail-In) som krisetiltak. For foretak som skal krisehåndteres, vil MREL (Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities), i tillegg til å

inneholde krav til tapsabsorberende kapital, også inneholde krav til at foretaket har nok ansvarlig kapital og kvalifiserende gjeld til å kunne gjennomføre krisehåndtering og gjenopprette kapitaldekningen etter at foretaket er krisehåndtert.

EMIR

EMIR (European Market Infrastructure Regulation) har som formål å øke transparensen og redusere risikoen forbundet med OTC-derivatmarkedet. EMIR innfører regler om pliktig clearing for standardiserte OTC-derivater og rapporteringsplikt for noterte og unoterte derivater til et transaksjonsregister. Sparebanken Møre etablerer system og rutiner for å håndtere clearing og rapportering av derivater.

Handelseksponeringer mot sentrale motparter fører til lav motpartskredittrisiko, og det er derfor lagt opp til at slik eksponering skal være gjenstand for lave egenkapitalkrav.

IFRS 9

Innføringen av IFRS 9 vil påvirke bankens egenkapital, og dermed også den ansvarlige kapitalen. I en overgangsperiode vil ren kjernekapital kunne delvis justeres med 12 måneders forventet kredittap og livstidsforventet kredittap etter en fastsatt innfasing.

Konsolidering

Konsernet Sparebanken Møre består av morbank og datterselskapene Møre Boligkreditt AS, Møre Eiendomsmegling AS og Sparebankeiendom AS. Morbank og Møre Boligkreditt AS er de eneste selskapene som har kredittrisiko. Sparebanken Møre har konsesjon som verdipapirforetak. Denne virksomheten er ikke skilt ut i eget foretak, men utøves hovedsakelig i morbankens seksjon Treasury & Markets. Alle datterselskap er fullt konsolidert i kapitaldekningen. Investeringer i datterselskap er i morbankens regnskap vurdert etter kostmetoden. Sparebanken Møre legger vekt på at de ulike enhetene i konsernet til enhver tid har tilfredsstillende kapitalisering. Det er ingen særskilte begrensninger, ut over de lovmessige, på styrets muligheter for kapitaloverføringer.

KONSERNSTRUKTUR

Selskap	Hjemland	Hovedvirksomhet	Eierandel	Stemmeandel
Møre Eiendomsmegling AS	Norge	Eiendomsmegling	100%	100%
Sparebankeiendom AS	Norge	Eiendomsforvaltning	100%	100%
Møre Boligkreditt AS	Norge	Finansiering	100%	100%
Morselskap Sparebanken Møre	Norge	Bank		

Kapitaldekning

Generelt

EUs direktiv for kapitaldekning har som formål å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom et mer risikosensitivt kapitalkrav, bedre risikostyring og kontroll, tettere tilsyn og mer informasjon til markedet.

Kapitaldekningsforskriften bygger på tre pilarer:

- **Pilar I** – Minimumskrav til ansvarlig kapital
- **Pilar II** – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging (ICAAP)
- **Pilar III** – Offentliggjøring av informasjon

Sparebanken Møres kapitaldekning er beregnet i henhold til metodene angitt nedenfor. Styret i Sparebanken Møre legger til grunn at konsernet skal være godt kapitalisert, både under lavkonjunkturer og høykonjunkturer. Kapitalvurderinger (ICAAP) gjennomføres årlig, og konsernets kapitalstrategi er basert på risiko i virksomheten, hvor effekten av ulike stressscenarier er tatt hensyn til.

Beregningsmetoder

Sparebanken Møre har Finanstilsynets tillatelse til å beregne kapitaldekning for regulatorisk formål med følgende metoder:

Metoder for beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital

Risikotype	Portefølje	Regulatorisk metode
Kreditt risiko	Stater og sentralbanker	Standardmetoden
	Lokale og regionale myndigheter	Standardmetoden
	Offentlige foretak	Standardmetoden
	Institusjoner	Standardmetoden
	Spesialiserte foretaksengasjement	Grunnleggende IRB
	Øvrige foretaksengasjement	Grunnleggende IRB
	Massemarkedsengasjement med pant i fast eiendom	IRB
	Øvrige massemarkedsengasjement	IRB
Markedsrisiko	Egenkapitalposisjoner	Standardmetoden
	Obligasjoner med fortrinnsrett	Standardmetoden
	Motpartsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Konsern	Basismetode

Sammenstilling av IFRS balanse og kapitaldekningsbalanse

Bankens IFRS balanse og kapitaldekningsmessige balanse er like fordi banken ikke har eierandeler som krever forholdsmessig konsolidering.

Sammenstilling av IFRS balanse og kapitaldekningsmessig balanse

2016

Beløp i mill. kroner	Balanse etter regnskap	Balanse etter kapitaldekning
Kontanter og fordringer på Norges Bank	300	300
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	629	629
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	20	20
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	649	649
Utlån til og fordringer på kunder	52 691	52 691
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	6 199	6 199
Finansielle derivater	1 224	1 224
Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet	2	2
Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg	131	131
Aksjer og andre verdipapirer	133	133
Eierinteresser i kredittinstitusjoner (datterselskap)	0	0
Eierinteresser i andre konsernselskap	0	0
Eierinteresser i konsernselskaper	0	0
Eiendel ved utsatt skatt	42	42
Immaterielle eiendeler	47	47
Maskiner, inventar og transportmidler	19	19
Bygninger og andre faste eiendommer	211	211
Varige driftsmidler	230	230
Andre eiendeler	78	78
Sum eiendeler	61 593	61 593

Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	430	430
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	228	228
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	658	658
Innskudd fra kunder uten avtalt løpetid	22 970	22 970
Innskudd fra kunder med avtalt løpetid	9 592	9 592
Innskudd fra kunder	32 562	32 562
Utstedte sertifikat	0	0
Utstedte obligasjoner	20 363	20 363
Utstedte sertifikater og obligasjoner	20 363	20 363
Finansielle derivater	580	580
Påløpte kostnader og mottatt ikke opptjente inntekter	73	73
Pensjonsforpliktelser	40	40
Betalbar skatt	172	172
Individuelle avsetninger på garantiansvar	0	0
Andre forpliktelser	386	386
Avsetninger og andre forpliktelser	671	671
Fondsobligasjoner	816	816
Ansvarlige lån	502	502
Ansvarlig lånekapital	1 318	1 318
Sum forpliktelser	56 152	56 152
Egenkapitalbevis	989	989
Beholdning av egne egenkapitalbevis	-3	-3
Overkurs	354	354
Innskutt egenkapital	1 340	1 340
Grunnfondskapital	2 346	2 346
Gavefond	125	125
Utjevningsfond	1 092	1 092
Verdireguleringsfond	51	51
Annen egenkapital	487	487
Opptjent egenkapital	4 101	4 101
Sum egenkapital	5 441	5 441
Sum forpliktelser og egenkapital	61 593	61 593

Ansvarlig kapital

Ansvarlig kapital

	KONSERN	MORBANK	MØRE BOLIGKREDITT
Kapitalinstrumenter som kvalifiserer som ren kjernekapital	1 340	1 340	1 350
Opptjent egenkapital i form av tilbakeholdte resultater	3 770	3 563	3
Verdijustering av fin. eiendeler og forpliktelser målt til virkelig verdi	-14	-14	0
Goodwill	0	0	0
Andre immaterielle eiendeler	-47	-47	0
Justert forventet tap IRB-portefølje	-219	-177	-39
Ren kjernekapital	4 830	4 665	1 313
Kapitalinstrumenter som kvalifiserer som annen godkjent kjernekapital	800	800	0
Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser	0	0	0
Kjernekapital	5 629	5 465	1 313
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	502	502	0
Ansvarlig kapital	6 132	5 967	1 313

KONSERN OG MORBANK

ISIN.NR.	Låneopptak	Forfall	Betingelser	31.12.2016
NO0010671928	22.02.13	22.02.23	3 mnd NIBOR + 2,50 / Call opsjon 2018	502
Ansvarlig lån				502
NO0010532765	10.09.09	Evigvarende	11,70 % fast / Første call opsjon 2019	310
NO0010659972	09.10.12	Evigvarende	3 mnd NIBOR + 4,75 / Første call opsjon 2017	506
Fondsobligasjoner				816

Nærmere beskrivelse av kapitalinstrumentene og deres viktigste vilkår finnes i vedlegg.

Kapitalkrav

	KONSERN		MORBANK		MØRE BOLIGKREDITT	
	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav
Stater og sentralbanker	0	0	0	0	0	0
Lokale og regionale myndigheter	177	14	177	14	0	0
Offentlig foretak	216	17	216	17	4	0
Institusjoner	570	46	4 370	350	172	14
Foretak	2	0	132	11	0	0
Massemarked	0	0	0	0	0	0
Pantesikkerhet i eiendom	0	0	0	0	0	0
Forfalte engasjementer	0	0	0	0	0	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	247	20	428	34	31	2
Egenkapitalposisjoner	98	8	98	8	0	0
Øvrige engasjement	1 508	121	2 671	214	44	3
Sum kapitalkrav kreditt risiko, standardmetoden	2 817	225	8 091	647	250	20
Massemarked pant i fast eiendom	7 521	602	3 693	295	3 827	306
Massemarked øvrige engasjementer	574	46	574	46	0	0
Foretak SMB	7 862	629	7 648	612	252	20
Foretak spesialiserte	5 184	415	5 205	416	3	0
Foretak øvrige	5 816	465	4 178	334	0	0
Sum kapitalkrav kreditt risiko, grunnleggende IRB-metode	26 957	2 157	21 299	1 704	4 083	327
Sum kapitalkrav kreditt risiko	29 774	2 382	29 390	2 351	4 333	347

	KONSERN		MORBANK		MØRE BOLIGKREDITT	
	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav
Gjeld	0	0	0	0	0	0
Egenkapital	0	0	0	0	0	0
Valuta	0	0	0	0	0	0
Risiko for svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-tillegg)	357	29	58	5	300	24
Sum kapitalkrav markedsrisiko	357	29	58	5	300	24
Operasjonell risiko (basismetoden)	2 421	194	2 175	174	501	40
Fradrag i kapitalkravet	0	0	0	0	0	0
Sum kapitalkrav før overgangsregel (Basel I-gulvet)	32 552	2 604	31 623	2 530	5 134	411
Kapitalkrav overgangsregel (Basel I-gulvet)	456	36	0	0	3 587	287
Sum kapitalkrav	33 008	2 641	31 623	2 530		

Kapitaldekning og bufferkrav

Her presenteres sammensetning av bufferkrav og bankens kapitaldekning. Nærmere informasjon om motsyklisk kapitalbuffer fordelt på land finnes i vedlegg.

Kapitaldekning				
	Gjeldende satser i %	KONSERN	MORBANK	MØRE BOLIGKREDITT
Risikovektet balanse		33 008	33 200	8 722
Minimumskrav til ren kjernekapitaldekning	4,5	1 485	1 494	392
Kombinert bufferkrav				
Bevaringsbuffer	2,5	825	830	87
Systemrisikobuffer,	3,0	990	996	218
Motsyklisk kapitalbuffer	1,5	495	498	262
Sum bufferkrav til ren kjernekapital		2 310	2 324	567
Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav		1 037	847	354
Kapitaldekning i %		18,6	18,0	15,1
herav kjernekapitaldekning i %		17,0	16,5	15,1
herav tilleggskapitaldekning i %		1,6	1,5	0,0
Ren kjernekapitaldekning i %		14,6	14,1	15,1

Uvektet kjernekapital

Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)

	KONSERN	MORBANK	MØRE BOLIGKREDITT
Gjenkjøpsavtaler m.v. jf. CRR 429 (5)(d) og (8)			
Derivater: Reinvesteringskostnader	959	640	319
Derivater: Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	239	204	36
Derivater: Opprinnelig engasjementsmetoden			
Øvrige poster utenom balansen	3 581	21 445	564
Øvrige eiendeler	61 135	45 456	20 592
Totalt eksponeringsbeløp	65 915	67 745	21 510
Totalt eksponeringsbeløp etter overgangsregler	65 915	67 745	21 510
Kjernekapital	5 629	5 464	1 313
Kjernekapital etter overgangsregler	5 629	5 464	1 313
Uvektet kjernekapitalandel i %	8,5	8,1	6,1
Uvektet kjernekapitalandel etter overgangsregler %	8,5	8,1	6,1

Kreditrisiko

Generelt

Kreditrisiko er konsernets største risikoområde, og defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Konsernet eksponeres for denne risikoformen gjennom utlånsprodukter til privatmarkeds- og næringslivskunder, samt gjennom aktiviteter i seksjon Treasury & Markets.

Styring, måling og kontroll

Kredittrisikostراتيجien revideres og vedtas årlig av styret. Strategien fokuserer på risikosensitive rammer som er satt sammen slik at de på en mest hensiktsmessig og effektiv måte styrer konsernets risikoprofil på kredittområdet. Videre er det etablert rammer, retningslinjer og fullmaktsreglement som bygger opp under Sparebanken Møres kredittrisikostراتيجية og langsiktige strategiske plan.

Avdeling risikostyring har etablert månedlige porteføljestyrrapporter som sikrer at eventuelle avvik fra de strategiske målene fastsatt i kredittrisikostراتيجien blir avdekket. Ledere for henholdsvis næringsliv og personmarked har et selvstendig ansvar for den løpende overvåkingen av status, for å avdekke avvik i forhold til de samme strategiske målene, og for å iverksette tiltak ved eventuelle avvik.

Styret er ansvarlig for konsernets innvilgelse av lån og kreditter. Innenfor visse rammer delegeres fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutning i kredittsakene. Innenfor sine fullmakter kan igjen administrerende direktør videre delegerer fullmakter. Bevilgningsfullmaktene er personlige og er gradert etter kriterier som størrelse på bevilgning, engasjementsgrense (NL), kundens totale lånegjeld (PM), samt risikoklasse. Fullmaktene er videre knyttet til stillingsnivå.

Sparebanken Møre benytter aktivt interne rapporter for å overvåke nivå og utvikling av konsernets kredittportefølje. Hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Rapportene er hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i banken kan følge utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til analyser av kunder, porteføljer og bransjer.

Konsernet har utarbeidet egne risikomodeller for næringslivssegmentet og personmarkedet som benyttes i månedlig måling og rapportering av kredittrisiko. Det er også utviklet egne søknadsscoremodeller for de to kundesegmentene som benyttes i kredittinnvilgelsesprosessen.

Konsentrasjonsrisiko styres i forhold til ramme for bransjeandeler, største enkeltengasjementer og samlet ramme for store engasjementer. Det gjennomføres periodiske stresstester for å vurdere tapspotensialet i kredittporteføljen som følge av store, men ikke usannsynlige, negative endringer i rammebetingelsene.

Risikoutvikling i porteføljene måles og overvåkes blant annet ved hjelp av beregnet sannsynlighet for mislighold (PD) og forventet tap (EL). Banken benytter egenutviklede modeller for misligholdssannsynlighet (PD), forventet tapsgrad (LGD) og forventet eksponering ved mislighold (EAD). Disse parameterne beregnes månedlig på kundenivå og benyttes i kredittgivning og prising, beregning av risikjustert lønnsomhet, balansert målstyring, samt ved beregning av behov for gruppenedskrivning.

Selv om både betalingsevne og sikkerhet vurderes betryggende, er finansieringen ikke interessant med mindre banken, på kort eller lang sikt, oppnår tilfredsstillende lønnsomhet på allokert kapital. Prising av engasjement er en integrert del av kredittbeslutningen.

Det gjennomføres periodiske stresstester for å vurdere tapspotensialet i kredittporteføljen som følge av store, men ikke usannsynlige negative endringer i rammebetingelser.

Kreditteksponering

Her presenteres regnskapsmessig eksponering.

Eksponering etter bransje				
KONSERN	Brutto utlån		Garantier	
Sektor/næring	2016	2015	2016	2015
Jordbruk og skogbruk	390	373	1	1
Fiske og fangst	2 281	3 186	0	0
Industri	2 327	2 244	446	276
Bygg og anlegg	562	600	118	119
Varehandel og hotell	525	517	60	65
Supply/Offshore	1 103	1 189	980	982
Eiendomsdrift	5 804	5 683	52	39
Faglig/finansiell tjenesteytelse	881	892	0	0
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 744	1 708	73	113
Offentlig forvaltning	4	2	0	0
Utlandet	113	132	0	0
Andre	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	15 734	16 526	1 730	1 595
Personkunder	37 133	34 822	11	10
Verdijustering utlån/innskudd til virkelig verdi	86	180	0	0
Opptjente, ikke forfalte renter/Påløpte renter	98	99	0	0
Sum	53 051	51 627	1 741	1 605
Individuelle nedskrivninger	-79	-79		
Gruppevise nedskrivninger	-281	-262		
Sum netto utlån	52 691	51 286		
Utlån/innskudd med flytende rente (amortisert kost)	48 307	46 290		
Utlån/innskudd med fast rente (virkelig verdi)	4 744	5 337		

**Geografisk
kreditteksponering**

KONSERN	Møre og Romsdal		Landet ellers		Utlandet		Sum	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Brutto utlån	44 069	43 073	8 813	8 367	169	187	53 051	51 627
Andel i %	83,1	83,4	16,6	16,2	0,3	0,4	100,0	100,0
Garantier	1 614	1 490	127	115	0	0	1 741	1 605
Andel i %	92,7	92,8	7,3	7,2	0,0	0,0	100,0	100,0

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - KONSERN 2016

	Utlån	Garantier	Trekk- fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 1 %)	47 122	908	4 486	668	53 184	52 448
Middels risiko (1 % - < 4 %)	4 668	408	568	21	5 665	5 535
Høy risiko (4 % - <100 %)	988	80	156	2	1 226	1 183
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	273	345	40	15	673	636
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	53 051	1 741	5 250	706	60 748	59 802
- Nedskrivning (individuelle og gruppevise nedskrivninger)	-360	0	0	0	-360	-360
Sum kunder 31.12.2016	52 691	1 741	5 250	706	60 388	59 442

IRB-systemet

Alle kundeengasjementer i IRB systemet scores månedlig. I tillegg scores alle kunder ved eventuelle endringer av engasjementet. Ved hver scoring beregnes PD, LGD og EAD. Beregninger skjer i internt utviklede modeller, med bruk av både interne og eksterne data. Modellene er tilpasset kundetype og vurderingssituasjon. Systemet benytter ikke eksterne ratinger.

Sparebanken Møre benytter sektorkoder, næringskoder, EAD og sikkerheter i kategoriseringen av engasjementer i porteføljer. Kredittengasjementer inndeles i ti risiko-klasser (A-J) som funksjon av engasjementets sannsynlighet for mislighold. I tillegg er det to klasser (M-N) for kunder som er i mislighold. Klasse M er engasjement i mislighold uten individuelle nedskrivninger og avsetninger, og klasse N er misligholdte engasjementer som er nedskrevet eller der det er foretatt avsetninger. Tabellen under viser inndelingen i de ulike risikoklassene.

Klassifiseringstabell

Klasse	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Fra og med:	0,03	0,10	0,25	0,50	0,75	1,25	2,00	3,00	5,00	8,00
Til:	0,10	0,25	0,50	0,75	1,25	2,00	3,00	5,00	8,00	100,00

1) Verdier er PD i %

2) I tillegg finnes kategoriene M: Kunder i mislighold og N: Kunder med nedskrivning.

3) Engasjementskategorien massemarked med pant i fast eiendom har et PD gulv på 0,2 %.

Misligholdsdefinisjon

Sparebanken Møre anser et engasjement som misligholdt dersom :

- et krav over kr 1.000,- er forfalt med mer enn 90 dager, eller
- det er foretatt en nedskrivning eller tapsavsetning på et av kundens engasjement, eller
- kunden er konkurs

Eksponering i IRB-godkjente porteføljer

Følgende tabeller viser eksponering, risikoparametere, og risikovekt fordelt på risikoklasser for IRB-godkjente porteføljer målt ved utgangen av 2016. Risikoparametere PD og LGD er EAD-vektet. Samlet PD omfatter kun frisk portefølje (A-J). KF er forkortelse for konverteringsfaktor. Sammenlignbare tall for 2015 finnes i vedlegg.

Totalt - 31.12.2016

	EAD	Ubenyttet ramme	Andel EAD%	KF %	PD %	LGD %	Risikovekt%
Massemarked m/pant i fast eiendom	40 434	2 815	67,6	99,7	1,0	20,0	18,6
Massemarked øvrige	816	436	1,4	99,7	2,0	80,2	70,4
Massemarked, totalt	41 251	3 251	69,0	99,7	1,0	21,2	19,6
Foretak øvrige	12 769	3 386	21,4	76,2	3,2	40,7	107,1
Foretak, spesialiserte	5 763	290	9,6	71,5	2,4	45,0	90,0
Foretak, totalt	18 532	3 676	31,0	75,9	3,0	42,0	101,8
Totalt	59 783	6 927	100,0	87,0	1,6	27,7	45,1

Massemarked med pant i fast eiendom - 31.12.2016

Risikoklasse	EAD	Ubenyttet ramme	Andel EAD%	KF %	PD %	LGD %	Risikovekt%
A	-	-	-	-	-	-	-
B	16 048	2 239	39,7	99,8	0,2	19,6	8,9
C	14 350	434	35,5	99,5	0,3	19,8	12,0
D	3 190	36	7,9	94,4	0,6	20,9	19,7
E	2 206	36	5,5	99,0	1,0	21,2	27,2
F	1 301	21	3,2	99,2	1,6	20,6	36,9
G	920	14	2,3	98,4	2,5	21,3	49,9
H	830	14	2,1	99,3	3,9	20,5	62,4
I	533	8	1,3	95,2	6,2	20,9	81,3
J	964	11	2,4	97,9	19,2	20,7	109,3
M	45	1	0,1	100,0	100,0	22,1	276,7
N	47	0	0,1	100,0	100,0	42,4	139,1
Totalt	40 434	2 815	100	99,7	1,0	20,0	18,6

Massemarked, øvrige - 31.12.2016

Risikoklasse	EAD	Ubenyttet ramme	Andel EAD%	KF %	PD %	LGD %	Risikovekt%
A	-	-	-	-	-	-	-
B	152	116	18,6	100,0	0,2	88,5	31,0
C	254	186	31,1	99,7	0,3	87,1	52,2
D	103	52	12,6	99,5	0,6	78,0	66,5
E	115	53	14,1	99,8	1,0	77,4	81,9
F	66	18	8,1	99,1	1,6	73,4	93,3
G	37	6	4,5	99,4	2,4	63,9	90,9
H	26	3	3,2	100,0	3,9	74,0	112,8
I	16	1	2,0	100,0	6,4	73,1	117,8
J	40	2	4,9	91,7	23,4	51,9	114,5
M	5	0	0,6	100,3	100,0	67,8	847,9
N	2	0	0,2	0,0	100,0	100,0	15,2
Totalt	816	436	100,0	99,7	2,0	80,2	70,4

Føretak, øvrige 31.12.2016

Risikoklasse	EAD	Ubenyttet ramme	Andel EAD%	KF %	PD %	LGD %	Risikovekt%
A	269	0	2,1	75,0	0,1	37,5	18,6
B	356	18	2,8	74,1	0,2	40,4	39,6
C	1 322	350	10,4	70,8	0,4	41,0	51,5
D	748	208	5,9	71,6	0,6	39,9	60,4
E	2 417	683	18,9	79,6	0,9	40,2	75,4
F	1 451	226	11,4	69,8	1,5	41,7	92,8
G	1 425	434	11,2	57,6	2,3	40,2	95,6
H	1 968	547	15,4	77,8	3,7	41,1	114,3
I	1 080	295	8,5	85,9	6,6	40,4	126,0
J	1 255	240	9,8	80,8	13,0	40,9	164,6
M	8	0	0,1	54,5	100,0	40,0	500,0
N	469	383	3,7	90,5	100,0	41,8	449,3
Totalt	12 769	3 386	100,0	76,2	3,2	40,7	107,1

Spesialiserte foretak - 31.12.2016

Risikoklasse	EAD	Ubenyttet ramme	Andel EAD%	KF %	PD %	LGD %	Risikovekt%
A	-	-	-	-	-	-	-
B	72	0	1,2	0,0	0,2	45,0	38,6
C	408	21	7,1	74,4	0,4	45,0	52,9
D	828	3	14,4	59,6	0,7	45,0	65,7
E	1 406	154	24,4	70,2	1,1	45,0	78,2
F	1 421	4	24,7	67,5	1,5	45,0	87,3
G	533	21	9,2	70,4	2,4	45,0	99,3
H	345	22	6,0	75,0	4,0	45,0	114,5
I	282	31	4,9	72,3	6,2	45,0	134,9
J	408	33	7,1	75,0	11,9	45,0	172,3
M	2	0	0,0	0,0	100,0	45,0	562,5
N	58	0	1,0	75,0	100,0	45,0	64,6
Totalt	5 763	290	100	71,5	2,4	45,0	90,0

Bruk av sikkerheter

Styring og kontroll, bruk av interne parametere

I tillegg til vurdering av gjeldsbetjeningsevne, benytter konsernet ulike sikkerheter for å redusere kredittrisiko avhengig av marked og type transaksjon.

Hovedprinsippet for verdivurdering av sikkerheter er at realisasjonsverdien, slik den antas å være når banken har behov for sikkerheten, legges til grunn. Med unntak av engasjement hvor det er foretatt nedskrivning er sikkerhetenes verdi beregnet under forutsetning om fortsatt drift. Ved vurdering av sikkerheter tas det hensyn til estimerte salgskostnader.

Hovedtyper av pant som benyttes er pant i fast eiendom (bolig/næringsbygg), garantier, kausjoner, registrerbart løsøre, varelager, driftstilbehør, konsesjoner eller avtaler om motregning. Garantier utgjør en liten del av bankens risikoeksponering og det benyttes garantister fra privatpersoner (forbrukerkausjoner), foretak (profesjonelle), garantiinstitutter og banker.

Sikkerheter oppdateres minimum årlig eller ved ny sak for personmarked. For næringslivskunder oppdateres sikkerheter ved ny sak eller engasjementsoppfølging. Verdivurdering er en del av kredittbeslutningen.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko.

Sparebanken Møre stiller krav om inngåelse av CSA-avtale før derivathandel mot enhver interbankmotpart. Dette gir Sparebanken Møre sikkerhet for en gitt eksponering. Avtalen med motpart definerer når pant skal overføres mellom partene. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot sine motparter. Markedsverdien av alle derivater inngått mellom Sparebanken Møre og motparten avregnes enten daglig eller ukentlig.

I tillegg til en vurdering av gjeldsbetjeningsevne og framtidig realisasjonsverdi av sikkerheter, er finansielle engasjementsvilkår (covenants) tatt inn i de fleste kredittavtaler for større næringslivskunder. Disse vilkårene er et supplement for å redusere risiko og sikre god oppfølging og styring av engasjementene.

Bruk av sikkerheter ved fastsettelse av risikoparametere

For både foretaksporføljen (ikke inkludert spesialiserte foretak) og massemarkedsporteføljen benyttes sikkerhet i beregning av LGD i henhold til Kapitalkravforskriften. I bankens kredittgivning tas det også pant i sikkerheter for spesialiserte foretak, men disse blir ikke hensyntatt i beregningen av kapitalkrav. Bankens bruk av sikkerheter er for øvrig beskrevet i innledningen til dette kapittel.

Banken benytter seg ikke av garantier eller kredittderivater for å sikre engasjementer.

Bruk av sikkerheter

Portefølje	EAD	Finansiell pant	Innskuddspant	Fast eiendom	Andre eiendeler	Kundefordringer	Sum Sikkerhet
Massemarked m/pant i fast eiendom	40 434	30	0	49 921	493	3	50 448
Massemarked øvrige	816	3	0	0	191	0	194
Foretak	12 769	1 076	1	4 170	10 351	636	16 233
Totalt	54 019	1 109	1	54 091	11 035	639	66 875

Metoder for sikring av kredittrisiko

	Usikrede eksponeringer	Engasjementer sikret med					
		Finansielle garantier		Kreditderivater		Andre sikkerheter	
		Engasjement	Hvorav sikret	Engasjement	Hvorav sikret	Engasjement	Hvorav sikret
Lån	828	7 061	821			52 101	49 580
Gjeldspapirer							
Totalt	828	7 061	821			52 101	49 580
Hvorav misligholdt	6	59	19			383	317

Et engasjement kan befinne seg i både massen sikret med finansielle garantier og i massen sikret med andre sikkerheter. Se for øvrig tabeller om bruk av pant for ulike engasjementskategorier og underkategorier for bruk av ulike pantetyper.

Validering av IRB-systemet

Valideringsprosessen består av en kvalitativ validering og en kvantitativ validering. Resultatene legges frem for valideringskomiteen som utarbeider beslutningsgrunnlag for styret. Internrevisor gjennomfører årlig kontroll med IRB-systemet og rapporterer til styret.

Sammenlikning av estimerte IRB parametere og erfarte utfall

I de følgende avsnitt sammenliknes estimerte risikoparametere mot erfarte utfall.

Estimert(PD) og erfart mislighold

Tabellen under viser uvektet estimert mislighold(PD) ved inngangen av året, sammenlignet med erfart mislighold de følgende 12 måneder for de porteføljer hvor banken er godkjent for bruk av IRB. PD er beregnet basert på bankens erfaring de senere år, og så kalibrert opp for å representere et langsiktig utfall iht. Kapitalkravsforskriften. Nedgangen i PD i 2013 og 2015 skyldes hovedsaklig en endring i kalibreringen for det året og ikke en endring i bankens portefølje. Bankens vurderer marginen mellom estimert og erfart mislighold som meget robust.

Estimert (PD) og erfart mislighold i %

	2012		2013		2014		2015		2016	
	PD	Erfart	PD	Erfart	PD	Erfart	PD	Erfart	PD	Erfart
Foretak øvrige	5,1	2,8	3,8	2,1	5,0	2,0	4,8	1,7	4,7	1,6
Foretak, spesialiserte	3,6	1,8	3,1	2,4	4,8	1,2	4,9	1,3	4,5	0,8
Foretak - totalt	4,9	2,6	3,6	2,1	5,0	1,9	4,8	1,6	4,6	1,4
Massemarked m/pant i fast eiendom	0,8	0,2	1,0	0,2	1,3	0,1	0,9	0,2	0,9	0,1
Massemarked øvrige	3,1	0,7	2,4	0,6	2,3	0,5	1,7	0,5	2,4	0,4
Massemarked - totalt	1,9	0,5	1,7	0,4	1,8	0,3	1,3	0,3	1,6	0,3
Totalt	2,1	0,6	1,8	0,5	1,9	0,4	1,4	0,4	1,8	0,3

Benyttet (KF) og erfart konverteringsfaktor

Banken benytter KF på 75% for uttrukket kreditt innen foretaksengasjementer og 100% for uttrukket kreditt innen massemarkedsengasjementer. Tabellen under viser erfart KF for de kundene som gikk i mislighold i 2011-2016. Erfart KF for spesialiserte foretak i 2012 og 2014 er vesentlig høyere enn benyttet KF på 75%, men dette vurderes som akseptabelt, siden svært få av kundene som gikk i mislighold faktisk hadde uttrukket kreditt. Det samme gjelder massemarkedsengasjementer med pant i fast eiendom.

Erfart konverteringsfaktor i %

	2 011	2 012	2 013	2 014	2 015	2 016
Foretak	79	83	62	68	33	22
Foretak, spesialiserte	21	119	76	120	65	0
Foretak, totalt	73	84	64	73	37	21
Massemarked m/pant i fast eiendom	87	115	61	112	74	61
Massemarked øvrige	101	80	57	70	50	62
Massemarked, totalt	94	113	58	82	59	61
Totalt	75	100	63	74	38	27

Estimert(LGD) og erfart tap gitt mislighold

Erfart tapsgrad er kun beregnet på de mislighold som er avsluttet. Tall for de nyeste årgangene er dermed foreløpige, og erfart tapsgrad må forventes å øke her. Faktisk tapsgrad for eldre mislighold blir gjennomgående noe lavere enn beregnet, da beregningene ikke tar hensyn til eventuell inngang etter at mislighold er avsluttet.

Estimert(LGD) og erfart tap gitt mislighold i %

	2012		2013		2014		2015		2016	
	LGD	Erfart	LGD	Erfart	LGD	Erfart	LGD	Erfart	LGD	Erfart
Foretak øvrige	41,0	4,7	41,0	6,4	41,3	10,0	40,6	11,3	40,8	0,2
Foretak, spesialiserte	45,0	7,3	45,0	6,3	45,0	0,5	45,0	4,5	45,0	1,1
Foretak, totalt	42,3	5,0	42,3	6,4	42,6	5,0	42,0	7,5	42,1	0,2
Massemarked m/pant i fast eiendom	14,5	7,0	15,4	5,1	20,0	19,5	20,4	3,5	20,0	1,2
Massemarked øvrige	47,4	63,2	65,6	83,8	71,8	78,2	79,6	74,9	80,2	66,3
Massemarked, totalt	15,6	13,3	16,9	9,8	21,3	26,4	21,8	8,4	21,3	4,7

Estimert forventet tap (EL) i begynnelsen av året og verdiendringer/nedskrivninger gjennom året

I tabellen under sammenlignes bankens estimerte tap(EL) for frisk portefølje ved årets begynnelse med verdiendringer og nedskrivninger gjennom året for IRB-godkjente porteføljer. Økningen i EL fra 2013 til 2014 skyldes hovedsakelig en endring i kalibreringen for dette året, og ikke en endring i bankens portefølje. Estimerte tap har vært vesentlig større enn de erfarte verdiendringene for årene 2012-2016.

* I prosent av årsstart frisk portefølje

Totalt	2012	2013	2014	2015	2016
Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	246	215	401	399	402
Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	65	46	26	23	24
* Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	0,6	0,5	0,8	0,7	0,7
* Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0

Massemarked, totalt					
	2012	2013	2014	2015	2016
Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	48	65	121	94	96
Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	6	2	7	2	2
* Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	0,2	0,2	0,4	0,3	0,2
* Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Foretak, totalt					
	2012	2013	2014	2015	2016
Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	198	150	280	304	306
Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	60	44	20	21	23
* Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	1,4	0,9	1,7	1,7	1,6
* Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	0,4	0,3	0,1	0,1	0,1
Massemarked med pant i fast eiendom					
	2012	2013	2014	2015	2016
Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	41	56	109	85	85
Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	5	1	6	2	1
* Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2
* Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Massemarked, øvrige					
	2012	2013	2014	2015	2016
Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	8	9	12	9	11
Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	1	0	1	0	0
* Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	0,9	1,0	1,5	1,2	1,3
* Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
Foretak, øvrige					
	2012	2013	2014	2015	2016
Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	144	94	181	213	190
Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	50	30	15	12	21
* Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	1,4	0,9	1,7	1,7	1,5
* Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	0,5	0,3	0,1	0,1	0,2

Spesialiserte foretak

	2012	2013	2014	2015	2016
Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	54	56	98	91	116
Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	10	14	5	9	2
* Forventet tap(EL), frisk portefølje, årsstart	1,2	1,0	1,8	1,7	1,9
* Verdiendringer og nedskrivninger gjennom året	0,2	0,2	0,1	0,2	0,0

Mislighold, nedskrivninger og tap

Misligholdsdefinisjon i IRB-sammenheng

Sparebanken Møre anser et engasjement som misligholdt dersom :

- et krav over kr 1.000,- er forfalt med mer enn 90 dager, eller
- det er foretatt en nedskrivning eller tapsavsetning på et av kundens engasjement, eller
- kunden er konkurs

Misligholdsdefinisjon i regnskapssammenheng

Et engasjement blir vurdert som misligholdt dersom låntakeren ikke betaler forfalte terminer, eller overtrekk ikke er dekt inn, maksimalt innen 90 dager

- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor. Reforhandling av lånebetingelser for å lette låntakers stilling regnes som et objektive bevis på verdifall.
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling

Individuelle nedskrivninger

Nedskrivning for tap foretas når det foreligger objektive indikasjoner for at et utlån har verdifall som følge av svekket kredittverdighet. En nedskrivning blir reversert når tapet er redusert og objektive bevis kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet. Alle utlån som anses som vesentlige, samt et utvalg andre, blir vurdert individuelt for å se om det foreligger objektive bevis for verdifall.

Enkeltutlån vurderes for nedskrivning dersom det foreligger objektive bevis for:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.

Gruppenedskrivninger

Gruppevis nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektive hendelser som viser at den fremtidige kontantstrømmen for betjening av engasjementene er svekket, hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller hvor informasjon ikke er identifiserbar på engasjementnivå. Engasjement hvor det er registrert individuelle tapsnedskrivninger inngår ikke i grunnlaget for gruppevis nedskrivninger. Beregningen av nedskrivningsbehov foretas på kundegrupper med tilnærmet like risiko- og verdiegenskaper og er basert på risikoklassifisering og tapserfaring for kundegruppene.

Grupper av utlån nedskrives for verdifall dersom det foreligger objektive bevis for:

- Negative endringer i betalingsstatus til debitorer i utlånsgruppen
- Inntrufne makroøkonomiske forhold som på balansedagen ikke er fullt hensyntatt i bankens risikoklassifiseringssystem

Nedskrivninger - verdivurderinger

Nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi (hovedstol + påløpte renter på vurderingstidspunktet) og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med effektiv rente over lånets forventede levetid. Kun kredittap forårsaket av inntrufne tapshendelser på balansedagen hensyntas.

For utlån med flytende rente er diskonteringsrenten lik den effektive rente på måletidspunktet. For utlån med fastrente er diskonteringsrenten lik opprinnelig effektiv rente. For utlån med endret rentesats som følge av finansielle problemer hos debitor er det brukt effektiv rente som gjaldt før lånets rente ble endret. Ved estimering av fremtidige kontantstrømmer er eventuell overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter hensyntatt, herunder også utgifter ved overtakelse og salg.

Nedskrivning for verdifall på utlån er resultatført som tap på utlån. Beregnede renter på utlån som tidligere er nedskrevet er resultatført som renteinntekter. Reversering av nedskrivning for øvrig er resultatført som korrigerende av tap. Estimering av fremtidige kontantstrømmer fra et utlån skal også hensynta overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter. Ved vurdering av sikkerhetsdekning skal det foretas en kvalifisert vurdering av panteobjektets beskaffenhet og reelle omsetningsverdi hensyntatt utgifter ved overtakelse og salg. Realisasjonsverdier for ulike panteobjekter i en realisasjonssituasjon fastsettes etter beste skjønn. Tidspunkt for avvikling av utlån med nedskrivning er basert på skjønnsmessige vurderinger og erfaringer fra tilsvarende avviklingsengasjement og konkursavviklinger. Når alle sikkerheter er realisert og det er utvilsomt at banken ikke får flere innbetalinger på engasjementet blir tapsnedskrivningen konstatert. Kravet mot kunden vil likevel bestå og bli fulgt opp, med mindre det er inngått avtale om gjeldsettergivelse med kunden.

Det blir foretatt avsetning for garantiforpliktelser dersom det er sannsynlig at forpliktelsen vil komme til oppgjør og forpliktelsen kan estimeres pålitelig. Beste estimat er lagt til grunn ved estimering av avsetningen. Regresskrav knyttet til garanti hvor det er foretatt avsetning er balanseført som eiendel maksimalt lik avsetning.

Individuelle nedskrivninger på utlån for KONSERN

	2016
Individuell nedskrivning til dekning av tap på utlån 01.01	79
Konstaterte tap i perioden med tidligere individuell nedskrivning	8
Økning i individuelle nedskrivninger i perioden	7
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	26
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	25
Individuell nedskrivning til dekning av tap på utlån 31.12	79

Nedskrivning på grupper av utlån for KONSERN

	2016
Nedskrivninger på grupper av utlån 01.01	262
Endring i året	19
Nedskrivning på grupper av utlån 31.12	281

Individuelle avsetninger på garantiansvar for KONSERN

	2016
Individuelle avsetninger 01.01	0
Ny avsetning i perioden	0
Tilbakeføring av avsetninger i perioden	0
Individuell avsetning 31.12	0

Spesifikasjon av periodens tapskostnad for KONSERN

	2016
Periodens endring i individuelle nedskrivninger på utlån og garantiansvar	1
Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	19
Konstaterte tap i perioden med tidligere individuelle nedskrivninger	8
Konstaterte tap i perioden uten tidligere individuelle nedskrivninger	5
Inngang på tidligere konstaterte tap	11
Periodens tapskostnad	22

Brutto utlån - Tapsnedskrivninger - Mislighold pr. 31.12.2016

KONSERN	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	390	1		389	1	0	4	43
Fiske og fangst	2 281	0		2 281	0	0	0	38
Industri	2 327	19		2 308	446	3	36	868
Bygg og anlegg	562	3		559	118	0	7	163
Varehandel og hotell	525	4		521	60	3	8	234
Supply/Offshore	1 103	15		1 088	980	0	436	80
Eiendomsdrift	5 804	23		5 781	52	13	22	207
Faglig/finansiell tjenesteytelse	881	0		881	0	0	0	10
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 744	1		1 743	73	0	9	393
Offentlig forvaltning	4	0		4	0	0	0	56
Utlandet	113	0		113	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	15 734	66	240	15 428	1 730	19	522	2 092
Personkunder	37 133	13	41	37 079	11	46	24	3 158
Verdjustering utlån til virkelig verdi	86			86				
Opptjente, ikke forfalte renter	98			98				
Sum	53 051	79	281	52 691	1 741	65	546	5 250

Tap på utlån/garantier fordelt pr sektor/næring

KONSERN		2016		
Sektor/næring	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån	
Jordbruk og skogbruk	-2	-0,57	0,7	
Fiske og fangst	-1	-0,03	4,3	
Industri og bergverk	2	0,13	4,4	
Bygg og anlegg	3	0,42	1,9	
Varehandel og hotell	-2	-0,34	1,0	
Supply/Offshore	15	1,26	2,1	
Eiendomsdrift	-6	-0,11	10,9	
Faglig/finansiell tjenesteytelse	0	0,00	1,7	
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	0	0,00	2,4	
Offentlig forvaltning	0	0,00	0,0	
Utlandet	0	0,00	0,2	
Sum næringsliv/offentlig	9	0,05	29,6	
Personkunder	-6	-0,02	70,0	
Annet	0	0,00	0,4	
Gruppedeskrivninger	19	0,04		
Sum kunder	22	0,04	100,0	
Kredittinstitusjoner		0,00		
Sum	22	0,04	100,0	

Aldersfordeling av betalingsmislighold (kundens totale engasjement)

KONSERN	2016		
	Sum	PM	NL
0-1 måneder	497	408	89
1-3 måneder	44	28	16
3-6 måneder	12	10	2
6-12 måneder	37	21	16
Over 12 måneder	17	14	3
Brutto misligholdte engasjement	607	481	126
Herav engasjement med tapsnedskrivning	65	45	20

Tapsutsatte engasjement

(sum av misligholdte engasjement over 3 mnd. og øvrige ikke-misligholdte engasjement med individuell tapsnedskrivning)

KONSERN	2016		
	Sum	PM	NL
Engasjement før individuelle tapsnedskrivninger:			
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	65	45	20
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	546	24	522
Sum engasjement før individuelle tapsnedskrivninger	611	69	542
Individuelle tapsnedskrivninger på:			
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	15	3	12
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	64	10	54
Sum individuelle tapsnedskrivninger	79	13	66
Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:			
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	50	42	8
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	482	14	468
Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr.	532	56	476
Sum tapsutsatte eng. før individuelle tapsnedskr. i % av utlån	1,16	0,19	3,45
Sum tapsutsatte eng. etter individuelle tapsnedskr. i % av utlån	1,01	0,15	3,03

Utvikling siste 5 år for konsernet

	2012	2013	2014	2015	2016
Engasjement før individuelle nedskrivninger:					
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	257	152	86	74	65
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	324	382	306	170	546
Sum engasjement før individuelle tapsnedskr.	581	534	392	244	611
Individuelle tapsnedskrivninger på:					
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	71	35	21	14	15
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	95	131	122	65	64
Sum individuelle tapsnedskrivninger	166	166	143	79	79
Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:					
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	186	117	65	60	50
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	229	251	184	105	482
Sum tapsutsatte eng. etter ind. tapsnedskr.	415	368	249	165	532
Sum tapsutsatte engasjement før individuelle tapsnedskr. i % av utlån	1,34	1,16	0,80	0,47	1,16
Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,96	0,80	0,51	0,32	1,01

Markedsrisiko

Generelt

Sparebanken Møres markedsrisiko styres gjennom definerte posisjonsrammer for hvert risikoområde. Styring av markedsrisiko er nedfelt i Sparebanken Møres markedsrisikostrategi. Strategien vedtas av styret, og gir de overordnede føringene for konsernets aktiviteter, herunder rammer for Sparebanken Møres samlede eksponeringer innenfor valuta, renter og aksjer. Sparebanken Møre legger Finanstilsynets metodikk beskrevet i modul for markedsrisiko til grunn ved vurdering av markedsrisikoen. Vurderingen foretas for risikotypene aksjer, renter, valuta og kredittspreader. Posisjoner i derivater inngår i den samlede vurderingen innenfor hver enkelt aktivaklasse. Hovedregelen er at risikovurderingen skal baseres på de markedsrisikorammene som institusjonen har etablert. For risikotypene aksjer, renter og valuta er en slik regel lagt til grunn. Vurderingen baseres på tre ulike risikofaktorer; eksponering, risikospredning, og markedslikviditet. Det tas ikke hensyn til eventuelle diversifiseringseffekter mellom aktivaklassene. Styret fastsetter årlig totalrammen for Sparebanken Møres markedsrisiko, som skal være tilpasset bankens aktivitetsnivå og risikotoleranse.

Renterisiko

Renterisiko består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i rentebærende finansielle instrumenter, herunder derivater med renteinstrumenter som underliggende. Renterisiko knyttet til likviditetsporteføljen, samt sikringsforretninger knyttet til denne, vurderes særskilt og har egen risikoramme.

Sparebanken Møre måler renterisikoen ved analyser som gir effekten på resultatet av en renteendring på 1 prosentpoengs parallellskift i rentekurven. På denne måten kan en kvantifisere hvilken risiko banken har påtatt seg og hvilken effekt denne har på resultatet ved endringer i markedsrenten. Analysen angir effektiv løpetid på den rentebærende delen av balansen. Til lenger midler bindes opp ved en plassering, jo større er det potensielle tap/gevinst ved en stigning/et fall i markedsrenten. Konsernet har en kort rentebinding og renterisikoen vurderes som moderat. Tabellen nedenfor viser potensiell resultateffekt av verdiendringer på rentebærende finansielle eiendeler og forpliktelser for konsernet ved en økning i rentenivået på ett prosentpoeng. Beregningen er foretatt basert på gjeldende posisjoner og markedsrenter pr 31. desember. De foretatte beregningene bekrefter bankens lave risikotoleranse for verdiendringer grunnet renteutviklingen. Potensiell resultateffekt over en 1-års periode av en renteendring på 1 prosentpoeng er for konsernet 54 mill. kroner.

Balanseffekt for konsernet som følge av en renteendring på ett prosentpoeng

	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	5	3	1	-10	-1	-2
Val	1	1	-1	-2	0	-1
Totalt	6	4	0	-12	-1	-3

Valutarisiko

Valutarisiko består av risikoen for tap når valutakursene endres. Alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko blir inkludert i vurderingen.

Sparebanken Møre måler valutarisikoen ut fra nettoposisjonene i de ulike valutaene. Bankens valutakursrisiko oppstår i forbindelse med bankens virksomhet knyttet til inngåelse av valutaforretninger mot kunder og andre banker. Det er et hovedprinsipp at alle forretninger mot kunder omgående skal dekkes med motgående forretning i markedet slik at valutakursrisikoen reduseres til et minimum. Banken har ingen egenhandel innenfor valutainstrumenter.

KONSERN	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	300	297	3		3			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	649	550	99	18	57	11	2	11
Utlån til og fordringer på kunder	52 691	49 830	2 861	1 019	569	25	1 216	32
Sertifikater og obligasjoner	6 199	5 509	690		465			225
Øvrige eiendeler	1 754	1 724	30	11	11	1	6	1
Sum eiendeler	61 593	57 910	3 683	1 048	1 105	37	1 224	269
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	658	196	462	7	454			1
Innskudd fra kunder	32 562	32 339	223	154	47	12		10
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	20 363	19 140	1 223		557			666
Øvrige forpliktelser	1 251	1 215	36	2	13	1		20
Ansvarlig lånekapital	1 318	1 318	0					
Egenkapital	5 441	5 441	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	61 593	59 649	1 944	163	1 071	13	0	697
Valutakontrakter			-1 722	-881	-30	-24	-1 217	430
Netto valutaeksponering			17	4	4	0	7	2
Effekt ved 10 % kursendring	2							

Aksjerisiko

Aksjerisiko består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Aksjer i datterselskap er ikke inkludert. Sparebanken Møre har en svært begrenset handelsportefølje. Aksjeeksponeringen i de ulike porteføljene vises i tabellen nedenfor. Virkelig verdi på instrumentene som handles i et aktivt marked er basert på omsatt kurs på balansedagen. For de unoterte aksjer hvor en ikke kan foreta en tilstrekkelig pålitelig måling av virkelig verdi benyttes anskaffelseskost, eller nedskrevet bokført verdi. Sparebanken Møres finansielle risiko vurderes å være lav og betryggende.

Aksjerisiko	
Portefølje	Verdi
Handelsportefølje	2
Markedsstrategisk portefølje	34
Restruktureringsportefølje	1
Virksomhetsstrategisk	96
Sum Aksjer	133

Likviditetsrisiko

Likviditetsstyring i Sparebanken Møre

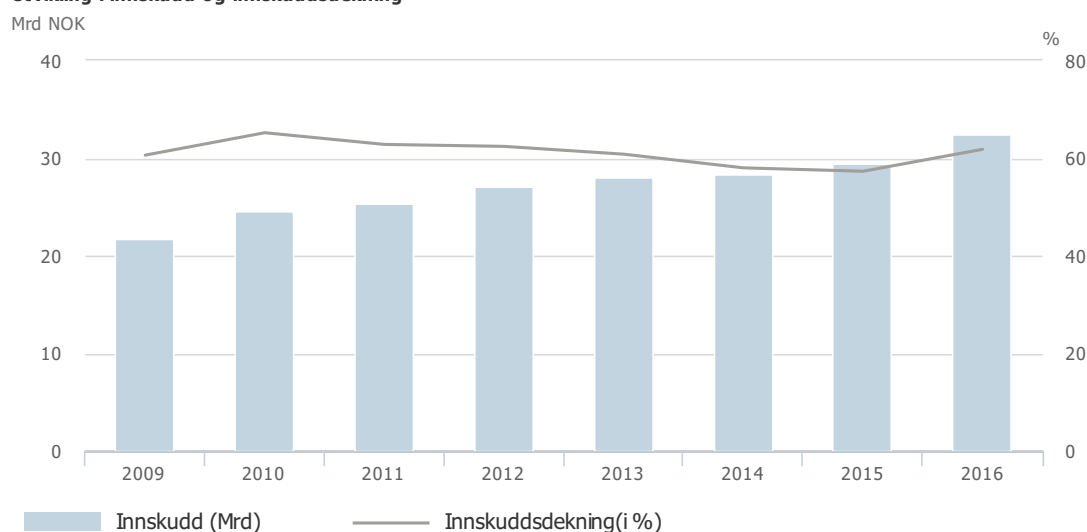
Styringen av Sparebanken Møres finansieringsstruktur er fastsatt i en overordnet finansieringsstrategi. Nevnte finansieringsstrategi blir evaluert og vedtatt av styret minimum en gang i året. Strategien gjenspeiler det moderate risikonivået som aksepteres for dette risikoområdet. Her beskrives de mål Sparebanken Møre har for å bevare sin finansielle styrke. Det er definert konkrete rammer på ulike områder for konsernets likviditetsstyring. I Sparebanken Møres beredskapsplan for likviditetsstyring er det beskrevet hvordan likviditetssituasjonen skal håndteres i urolige finansmarkeder.

Grunnlaget for utformingen av finansieringsstrategien er visjonen om å bevare Sparebanken Møre som en selvstendig bank.

Sparebanken Møre er en mellomstor norsk sparebank med avhengighet av det nasjonale og internasjonale fremmedkapitalmarkedet samt risikoavdekkingsmarkedet og det nasjonale egenkapitalmarkedet. Selv om banken og boligkredittforetaket har offisiell rating, gjør ovenstående at banken må ha ekstra fokus på soliditet, likviditet, resultatutvikling og markedskommunikasjon.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde og konsernet har en innskuddsdekning på 61,8 % ved det siste årsskiftet.

Utvikling i innskudd og innskuddsdekning

Bankens finansieringsbehov ut over innskudd blir dekket i penge- og kapitalmarkedene. Sparebanken Møre har vektlagt langsiktighet i markedsfinansieringen.

Innskudd fra kunder har økt med 3,2 milliard kroner i 2016. Dette gir en årsvekst for innskudd på 10,8%. Innskuddsveksten er fordelt på 4,7% fra personkunder og 20,1% fra næringsliv og offentlig sektor.

Innskuddene vokste med MNOK 1.768 mer enn utlånene i løpet av fjoråret og bidro til å redusere bankens avhengighet av markedsfinansiering.

Marginene knyttet til Sparebanken Møres og Møre Boligkreditt AS' innlån i obligasjonsmarkedet steg de første to månedene av 2016 og likviditeten i markedet var svak. Marginutgangen var i perioden sett under ett relativt størst for seniorlån – her så vi også størst inngang fram til sommeren i fjor. Margininngangen ble kortsiktig brutt i forbindelse med brexit, men fortsatte gjennom sensommeren og høsten. I fjerde kvartal økte innlånsmarginene noe gjennom oktober og november bl.a. som følge av usikkerhet knyttet til europeiske banker, men ble noe reversert igjen i løpet av desember.

Refinansieringen av eksisterende lån og finansiering av ny vekst vil fremover generelt tilpasses myndighetskrav som LCR og L1, forsvarlig håndtering av pantsettelse av egne eiendeler og bail-in-regelverket.

I tillegg til rating bidrar blant annet LCR-regelverket til differensiert marginprising av lån fra penge- og kapitalmarkeder, avhengig av emisjonens størrelse.

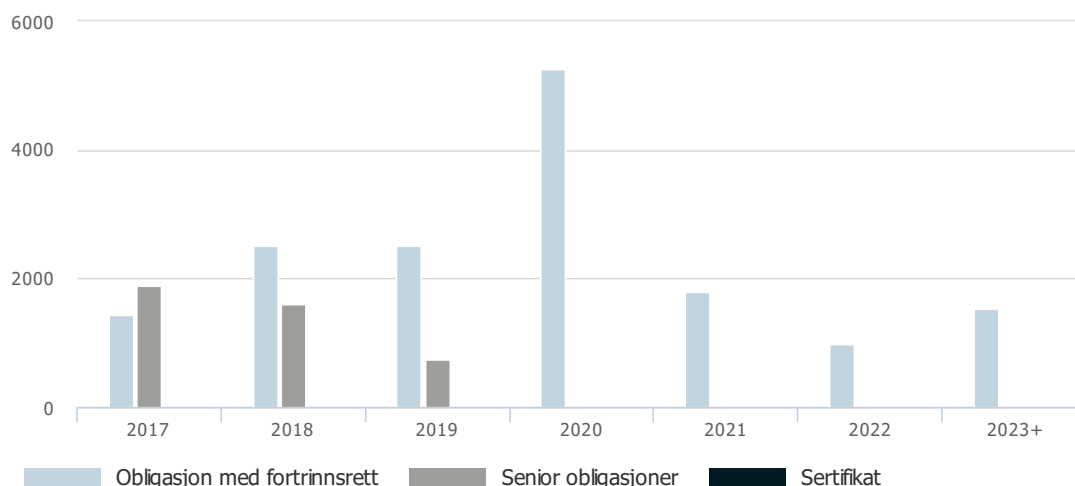
Sparebanken Møres finansiering i penge- og kapitalmarkedet ble redusert med netto 1,5 milliarder gjennom 2016 og lå ved utgangen av året på om lag NOK 20,4 milliarder.

Ved utgangen av 2016 har Møre Boligkreditt AS emittert obligasjoner (OmF) for om lag NOK 16,0 mrd. Volumet av utstedte seniorobligasjoner ligger på om lag NOK 4,2 milliarder.

Møre Boligkreditt AS har ved utgangen av 2016 utestående fem obligasjonslån av en størrelse som kvalifiserer til Nivå 2A-likviditet i LCR. Møre Boligkreditt AS vil framover utstede og bygge opp flere lån i denne kategorien.

Forfall, markedsfinansiering

MNOK

OmF-finansieringen gjennom Møre Boligkreditt AS har vektet gjenstående løpetid på 3,54 år. Seniorobligasjonene har vektet gjenstående løpetid på 1,14 år.

Ratingbyrået Moody's oppgraderte i mai 2015 Sparebanken Møres rating. Siste kredittvurdering av Moody's er foretatt 8. februar 2017. Bankens «stand alone rating» (BCA) ligger på baa1. Sparebanken Møres langsiktige deposit-rating ligger på A2 (stabil) og obligasjoner utstedt av Møre Boligkreditt AS er ratet Aaa av Moody's.

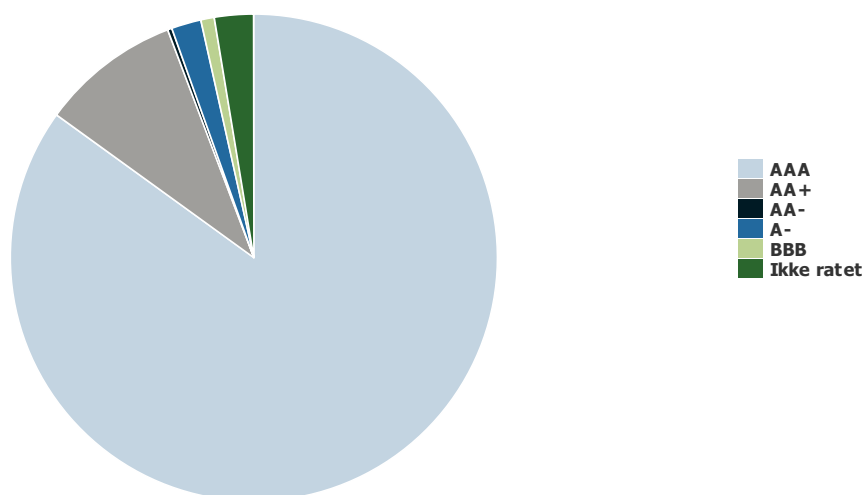
Likvide eiendeler

Ved utgangen av 2016 utgjorde beholdningen av kontanter og innskudd i Norges Bank 0,3 milliard kroner. Likviditetsporteføljen utgjorde 6,2 milliarder kroner.

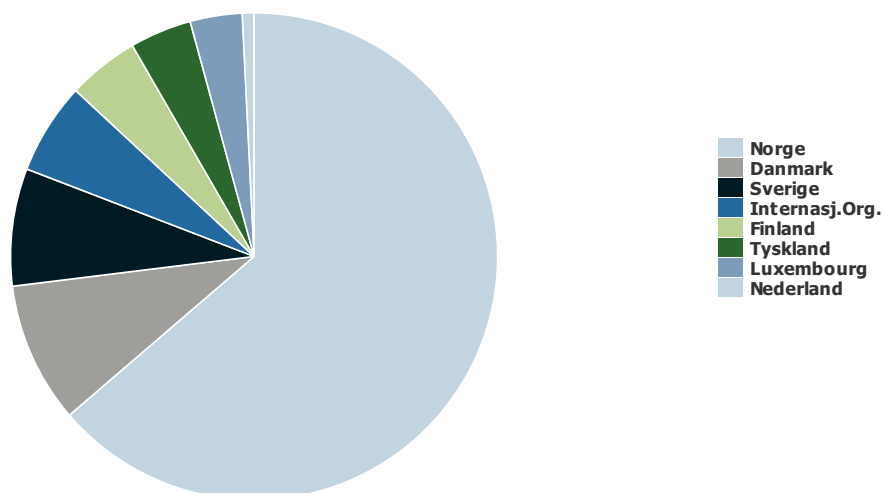
For å tilfredsstille gjeldende LCR-regelverk har Sparebanken Møre bygget opp en solid likviditetsportefølje. 85 % av likviditetsporteføljen består av AAA-ratede obligasjoner, typiske 0-vektene og obligasjoner med fortrinnsrett. 67% av likviditetsporteføljen kvalifiserer til nivå 1 likvide eiendeler i LCR-regelverket.

Likviditetsporteføljen blir i kapitalkravsberegningen rapportert etter standardmetoden. Risikovektet volum var per 31.12.2016 på 636 millioner kroner.

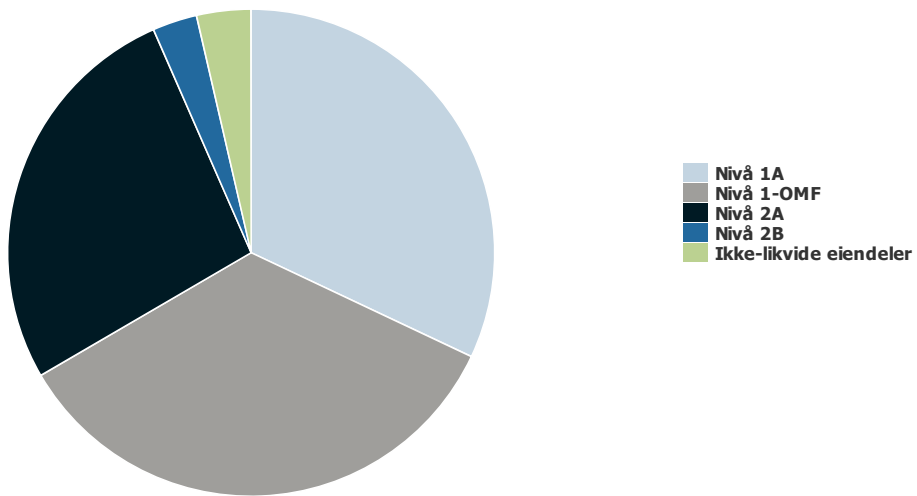
Likviditetsporteføljen fordelt etter rating pr 31.12.2016

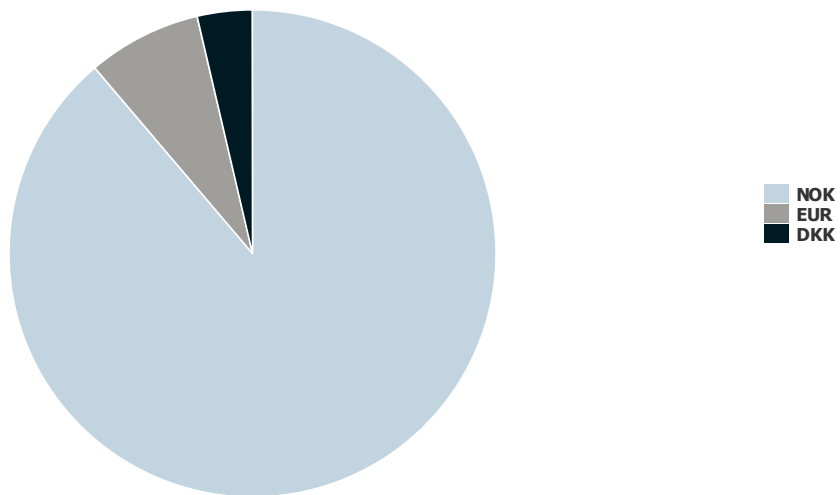
Likviditetsporteføljen fordelt etter utstederland pr 31.12.2016

Likviditetsporteføljen fordelt etter LCR nivå pr 31.12.2016

Likviditetsporteføljen fordelt etter valuta pr 31.12.2016

Sikkerhetsstilte eiendeler

En eiendel er stilt som sikkerhet dersom den er blitt pantsatt eller den på en annen måte er benyttet som sikkerhet for en transaksjon som medfører at eiendelen ikke fritt kan omdisponeres.

Ved pantsettelse av bankens aktiva, gjøres det en vurdering av hvordan pantsettelsen påvirker likviditetsrisiko, porteføljekvalitet og soliditet i morbanken. Størrelser som inngår i vurdering av likviditetsrisiko er blant annet; likviditetsreserver og likviditetsbehov i morbank, gjenværende aktiva som kan brukes til ytterligere utstedelser av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF), samt kvalitet på sikkerhetsmassen. Videre inngår kredittverdighet og diversifisering av morbankens balanse, andel ren kjernekapitaldekning og kapitaldekning i vurdering av porteføljekvalitet og soliditet.

Sparebanken Møre kan stille følgende eiendeler som sikkerhet:

- Boliglån som inngår i sikkerhetsmassen i heleid datterselskap (Møre Boligkreditt AS)
- Obligasjoner og innskudd som inngår i sikkerhetsmassen i heleid datterselskap
- Obligasjoner som sikkerhet for lån i Norges Bank
- Obligasjoner i forbindelse med gjenkjøpsavtaler (repo)
- Innskudd som sikkerhet for derivathandler

Sikkerhetsstilte eiendeler

	31.12.2016
Boliglån	19 430
Obligasjoner og innskudd i sikkerhetsmassen	743
Obligasjoner som sikkerhet for lån i Norges Bank	0
Obligasjoner i forbindelse med gjenkjøpsavtaler	0
Innskudd som sikkerhet for derivathandler	531
Totalt sikkerhetsstilte eiendeler	20 704
Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF)	18 209

Operasjonell risiko

Definisjon

Risiko for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Konsernet har definert ulike typer operasjonell risiko inn i følgende hovedkategorier:

- Internt bedrageri
- Eksternt bedrageri
- Ansettelsesvilkår og sikkerhet på arbeidsplassen
- Kunder, produkter og forretningspraksis
- Skade på fysiske eiendeler
- Avbrudd i drift og/eller systemer
- Oppgjør, levering eller annen transaksjonsbehandling

Styring, måling og rapportering

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at det aksepteres en lav til moderat risikoprofil knyttet til operasjonell risiko. Det er utarbeidet en egen overordnet risikostrategi for risikoområdet, og det foreligger flere dokumenter som underbygger konsernets risikohåndtering. Disse dokumentene omhandler blant annet IKT-området, beredskapsplaner for personell og eiendom, sikkerhetshåndbok, fullmakts strukturer, etiske retningslinjer og forsikringsstrategi. Videre er det etablert retningslinjer for etterlevelse av:

- lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering med forskrift
- verdipapirhandelloven med forskrift
- IKT-forskriften

Konsernets juridiske avdeling bidrar til å overvåke og redusere den operasjonelle risikoen. For Compliance er det etablert styrevedtatt instruks, arbeidsplaner og handlingsplaner. Sparebanken Møre har også etablert årlig Sikkerhetsforum for konsernets sikkerhetsansvarlige, samt at det jevnlig avholdes møter i konsernets Sikkerhetsutvalg.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko, og således også kvaliteten i Sparebanken Møres drift, ligger hos den enkelte leder. Dette ansvaret følger av stillingsinstrukser og ulike retningslinjer og rutiner. Alle ledere avgir årlig en bekreftelse til administrerende direktør på kvalitet og etterlevelse av internkontroller innenfor de risikoområdene som er gjengitt i dette dokumentet. Det angis også forbedringsområder som går inn i egne handlingsplaner, og administrerende direktør legger rapporten frem for revisjons- og risikoutvalget og styret. Årlig ICAAP medfører også en gjennomgang av konsernets vesentlige risikoområder, hvor operasjonell risiko er gitt stor oppmerksomhet.

Utover årlig lederrapportering og årlig ICAAP mottar bankens ledergruppe og styret gjennom året blant annet følgende rapporter som omhandler momenter som inngår i operasjonell risiko; Compliancerapporter, Sikkerhetsrapport, Rapporter fra internrevisor, Rapporter fra eksternrevisor, Arbeidsmiljøundersøkelser, Intern servicekvalitetsundersøkelse, IKT-rapportering, Bransjeanalyser, samt eventuelle rapporteringer fra tilsynsmyndighetene.

For påpekte punkter i omtalte rapporteringer utarbeides det tiltak for å håndtere gap, med tilhørende ansvarspersoner og frister. Oppfølging av utførelsesgraden for tiltakene følges opp av Sparebanken Møres Forretningsutvalg på månedlig basis.

Konsernets etablerte internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen, både for avdekking og oppfølging.

Godtgjørelsesordning i Sparebanken Møre

Banken har styrevedtatte retningslinjer for godtgjørelsesordning som følger Finanstilsynets forskrift fra 1. desember 2010 med endringer fra 1. januar 2015. Det er etablert et godtgjørelsesutvalg som velges av og blant styrets medlemmer, og styret er ansvarlig for å godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsespolitikken, samt overvåke og vurdere effektene av denne.

Insentivbasert avlønning

Banken opererer ikke med insentivbasert avlønning for noen av bankens ansatte. Det er etablert en kollektiv bonusordning, med et felles beregningsprinsipp for alle ansatte (eventuelt avkortet i forhold til ansettelsestid eller stillingsbrøk). Administrerende direktør er ikke omfattet av denne ordningen. Bonusens størrelse er avhengig av konsernets overordnede måloppnåelse i forhold til langsiktig strategisk plan. Den enkelte ansatte kan utover dette motta et engangstillegg basert på måloppnåelse i forhold til individuell handlingsplan.

Bonusutbetaling

Bonus utbetales i form av tildeling av egenkapitalbevis (fra Sparebanken Møres beholdning av egne egenkapitalbevis) samt et kontantbeløp. Minimum 50 % av bonusen skal være i form av egenkapitalbevis, som verdsettes til markedsverdi på oppgjørstidspunktet. Egenkapitalbevisene må holdes minimum ett år før eventuelt salg.

Ledende ansatte

I henhold til forskrift er det definert en gruppe med ledende ansatte. Dette er personer tilknyttet konsernets ledergrupper, samt personer med vesentlig betydning for konsernets risikoeksponering og personer med ansvar for kontrollopgaver. Bonus og engangstillegg til denne gruppen følger egne regler. Dette innebærer blant annet at tildelte egenkapitalbevis må holdes i minimum tre år før salg, og disponeres med inntil 1/3 pr år.

Administrerende direktør

Fastsettelsen av lønn til administrerende direktør beslutes av styret i styremøte. Styret blir informert om lønn og annen godtgjørelse til de medarbeiderne som rapporterer til administrerende direktør. Det er ikke kontrakter mellom medlemmer av styre, ledelse eller tilsynsorganer og konsernet som fastsetter ytelser ved avslutning av ansettelsesforholdet. Administrerende direktør har kontraktsfestet 6 måneders oppsigelsestid.

Lønn, annen godtgjørelse, pensjon

Tall i tusen kroner	Lønn/honorar		Annen godtgjørelse		Pensjonskostnader	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Generalforsamlingen	282	294				
Styret	1 382	1 302				
Administrerende direktør	2 382	2 308	421	414	6 794	1 059
Ledende ansatte i 2016	11 835	11 312	1 226	1 231		

Lønn

(Tall i mill. kroner)	KONSERN	
	2016	2015
Lønn og andre kontantytelser	234	234
Honorarer styret/generalforsamling	2	2
Bonus/overskuddsdeling 1)	17	14
Pensjonskostnad (note 24)	24	3
Arbeidsgiveravgift	41	38
Andre personalkostnader	17	18
Sum lønn m.v.	335	309
Bemanning		
Hel- og deltidsansatte pr. 31.12	398	410
Gjennomsnittlig antall ansatte	404	411
Årsverk pr. 31.12	378	388
Gjennomsnittlig antall årsverk	383	385

1) Deler av bonusen (ca 50 %) for 2016 og 2015 ble gitt i form av egenkapitalbevis (MORG). Egenkapitalbevisene ble kjøpt i markedet til børskurs, totalt ca 45 000 EKB i 2016 og ca 40 000 EKB i 2015.

Andre former for risiko

Strategisk risiko

Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser for vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. I Sparebanken Møre er denne risiko gruppert i fire hovedgrupper: strategiutvikling, strategisk vekst, produktlønnsomhet og datterselskap. Banken har vurdert kapitalbehovet for strategisk risiko som moderat.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risiko for uventede inntektssvingninger som har andre årsaker enn kredittrisiko, markedsrisiko eller operasjonell risiko. Bankens inntjening skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, ikke finansiell risikotaking. Ved vesentlige endringer i, eller etablering av nye, produkter eller forretningsområder skal det foreligge en vurdering av konsekvens for konsernets og de berørte selskapers risiko før iverksettelse. Banken har vurdert kapitalbehov for forretningsrisiko som moderat, hvor forventet økt konkurranse i kjerneområdet utgjør hovedelementet.

Omdømmerisiko

Kritiske suksessfaktorer for å bevare et godt omdømme vurderes å være kompetente medarbeidere, korrekte holdninger og handlemåter, god intern og ekstern kommunikasjon, og velfungerende målemetoder. Banken gjennomfører egne målinger av kundetilfredshet, i tillegg til å være inkludert i regionale omdømmemålinger. Det vurderes å være et moderat kapitalbehov knyttet til omdømmerisiko.

Systemrisiko

Systemrisiko vil kunne beskrives som smitteeffekter til og fra egen bank ved finansiell uro. Systemrisiko relatert til Sparebanken Møre henger tett sammen med de øvrige risikoområdene, spesielt likvidetsrisiko, kredittrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko.

Konsentrasjonsrisiko på andre områder enn kreditt

Ut over konsentrasjonsrisiko knyttet til kreditt er banken også eksponert for konsentrasjonsrisiko knyttet til motpartsrisiko, markedsrisiko, likvidetsrisiko og operasjonell risiko. Banken har vurdert kapitalbehovet for disse former for konsentrasjonsrisiko som moderat.